

Merkwürdig!

Hab. med. Ag^z

FRANCISCI
ARIOSTI
DE
OLEO MONTIS
ZIBINII,
SEU PETROLEO
AGRI MUTINENSIS.

FRANCISCI
ARIOSTI
DE OLEO
MONTIS ZIBINIL,

Seu Petroleo Agri Mutinensis

Libellus è Manuscriptis membranis editus

AB OLIGERO JACOBÆO

Haffniæ literis Reg. Mai. & Univ. Typograph. 1690.

Jo: Phil. BoKenborff.

Nunc autem ad fidem Codicis M. S. ex Biblio-
thecâ Estensi recognitus, & recusus,
adjectâ ejusdem argumenti
Epistola;

BERNARDINI RAMAZZINI

PROFESS. MUTINEN.

R

MUTINÆ,) (M. DC. XC. VIII.) (

Typis Antonii Capponi, Episcop. Impress.
Superiorum Facultate.

(o)

All' Illustrissimo Signore

IL Sig.

GIORGIO ERICO BARNSTORFF.

Medico di S. A. S. la Sig. Duchessa
DI BRUN SVICH, E LUNEBURG.

A che nacquero le Stampe, e s'introdusse nel Mondo questa bell' Arte cominciorono sin d'allora i Stampatori ad havere una tal relazione a' Professori di lettere, che da quelli hanno sempre riconosciuto

† 2 tut-

(o)

tutto il loro essere , e la lor fortuna, quindi è ch'in ogni tempo hanno essi cercato ogni mezzo per far apparire le obbligazioni che hanno a Letterati. Con tali sentimenti anch' io hò voluto far palese la mia osservanza , e rispetto verso la persona di V. S. Illustrissima , come quella che coll' occasione di sua dimora in questa Città è riconosciuta da i più Dotti per Vomo Dottissimo , col dedicare al dì lei merito il presente Opuscolo composto già da Francesco Ariosti l' anno 1450. sopra il Petroglio di Monte Zibio nel territorio Modanese. Essendo capitato detto Opuscolo in Italia stampato pochi anni sono in Copenaghen dal famosissimo Sig. Oligero Jacobso Regio Professore in Danimarca ,
che

(8)

che lo ritrovò fra Opere manoscritte, dopo essere stato per due Secoli, e più sepolto, e perduto, a ristamparlo co' quadri Aggiunta, e Osservazioni che gli sono state fatte, affine di renderlo commune a queste parti dove ha havuto l'origine, ha voluto consegnarlo al di lei nome con la sicurezza d'aggiugnere in tal forma pregio all' Opera, e darle maggior lustro, e credito. Sò esser' ella come esattissimo Osservatore delle cose naturali, stata a visitare sù questi nostri Monti le Scaturigginie di questo Liquore, che noi chiamiamo Oglio di Sasso, ed havere con molta sua soddisfazione osservato tutto ciò che di curioso ivi ritrovasi, e però voglio sperare che con quella cortesia che è propria de' veri

Let-

Letterati ella riceverà in bon grā
do la piccola offerta ch' io le fac-
cio, onde senz' altro mi soſcrivo

Di V. S. Illustiffima.

Per l'indulgenza di V. S. Illustiffima.
Avendo da tempo desiderato di farvi una
pettina di questo genere al suo e co-
mune amico Signor Giacinto
Bianchi, devo farlo con partico-
olare piacere. A tal punto infatti
che non avrei voluto che
l'indulgenza di V. S. Illustiffima
venisse pubblicata, se non fosse
che il Signor Giacinto Bianchi
è un uomo di grande valore
e di grande merito, che
merita di essere conosciuto.

Per l'indulgenza di V. S. Illustiffima.
Avendo da tempo desiderato di farvi una
pettina di questo genere al suo e co-
mune amico Signor Giacinto
Bianchi, devo farlo con partico-
olare piacere. A tal punto infatti
che non avrei voluto che
l'indulgenza di V. S. Illustiffima
venisse pubblicata, se non fosse
che il Signor Giacinto Bianchi
è un uomo di grande valore
e di grande merito, che
merita di essere conosciuto.

Devotiss., & Obbligatiss. Serio-
Antonio Capponi.

VIRO INCLITO

ANTONIO MAGLIABECHIO

Magni Etruriae Ducis Bibliotecario.

Um Hesperiam tuam, &
decora ejus, ac ornamen-
ta, olim à me lustrata,
cogitatione tacitâ revol-
vo, pendo animi quid in
felicissima illa terrâ, & matre elegan-
tiarum primum, quid secundum, quid
postremum mirari debeam. Hic con-
quisitissima Antiquitatum rudera
Temporum laquearia, Circi, & Am-
phitheatra, illic splendida peristyla
luxuriosi Xysti, colluentes peristro
matis belluatis parietes, & ex marmo-
re Thusco asarota stupentem tenent
Quæ quidem omnia, licet eximia pla-
nè sint, & curiosorum oculos fatigent
minora putanda sunt innatâ genti Ita-
læ humanitate, & sapientiæ, ac litera-
rum studiis quæ Alpes inter, & Appen-
ninos passim efflorescunt. Cum inter
alios verd, quos juncta eruditioni hu-
manitas commendat, Tu caput extol-
las, & velut inter ignes minores luna,

A

lon-

longè lateq; eruditioñ radios diffun-
das, Te , unum instar omnium, fretus
humanitate solitâ, compello, fætumq;
hunc Ariostì , post tenebras diuturnas
luci expositum, oculis doctissimis subii-
ciendum existimo. Non me latet, Vir
celeberrime , satis Tibi librorum esse,
satis eruditæ supellectilis ut pagellis
nostris haudquaquam indigeas, diffuso
illo membranarum, ac voluminum sa-
tellitio stipatus. Aspernari enim faci-
le quis posset oblatam micam , cui ple-
na cupediis promtuaria , plenæ scita-
mentis , & bellariis mensæ . Tuus au-
tem in literatos omnes favor, Tuus in-
me, licet immerentem , affectus , Tua
Orbi universo perspecta humanitas
parit instituto nostro audaciam , & ve-
lut purpuræ illustriori laciniam , pre-
tiosis Bibliothecę Tuę voluminibus le-
ve hoc annexit Opusculum . Gaudet
non immerito tenellus hic Ariostì fæ-
tus illis sociari Bibliothecæ Tuę codi-
cibus quos ætas, raritas, Scriptorum in-
dustria nobilitat, illis jungi Sapientibus
qui nocefitate contubernii ad stricti
pernoctant tecum, & muti rerum Ma-
gistri appellantur. Quanto enim sa-
pientia thesauro , quot voluminum
pre-

pretiosorum sarcinis, & gratis animi
oblectamentis Tui redundant plutei,
norunt qui Te norunt. Adeò ut eadem
Tibi, quæ Tullio olim, mens videatur,
qui præ copiâ librorum, ut de seipso re-
fert, omnes Crassi divitias contempsit,
eadem quæ Alphonso Regi qui pretio-
farum rerum omnium potius quam li-
brorum facere jacturam maluit. Nec
sufficit Tibi sola Auctorum nomina,
solos voluminum titulos dignoscere,
chartarum munditiem, compactionis
tenacitatem, membranarum vetusta-
tem, & quos vel bullatos ære vel rafos
pumice codices antiquitas ostendit, in
medium proferre, sed cerebro Tuo in-
sculpta singula mentisq; benè institute
& exercitatæ Tabulas ubique circum-
fers. Quantam, quæfo, ex fontibus
istis eloquentiam, & sermonis defæca-
ti puritatem indies depromis? quam
aspersam, & distinctam multarum re-
rum jucundâ varietate? quantam in-
differendo promitudinem? quam often-
dis luculenter quid voce, quid linguâ,
quid spiritu efficere possis. Adeò ut mi-
rari amplius jam desinat Orbis tot in-
dies in sermone Tuo eruditos, tanquam
in opportuno aliquo diversorio, requie-

A a

sce-

scere, tot ad Te exteris è nido patrio
properare, tantâ quotidie januam, &
vestibulum Tuum frequentiâ sapien-
tum, & summorum hominum splen-
dore celebrari. Quemadmodum enim,
qui in tabernâ unguentariâ diutiûs cō-
morantur, ob exhalantes aromatum,
terumq; suaveolentium particulas, lo-
ci odorem secum asportant, inter Tuos
sæpiùs versati pluteos, Tuâ usi familia-
ritate, aliquam sibi virtutis auram pro-
tinûs afflari deprehendunt, & semper
à Te doctiores redire. Verè quippe cū
Tullio judicant nil tam jucundum co-
gnitu atque auditu quàm sapientibus
verbis sententiis ornatam orationem,
& perpolitam. Audet ergo hic libel-
lus Tuum sibi nomen inscribere, Tui
in primis favoris, Tuę humanitatis, non
sui, non Autoris, non argumenti fidu-
ciâ. Excipe, Vir magne, serenâ fronte
Opusculum, & porrige huic fætui asy-
lum ac in gremio Tuo, velut Musas
alias quæ animam Tibi debent, reposi-
tum defende. Vive diu, Deo, Patriæ
Tuæ, Urbi Florentinæ, Orbi literato-
rum. Vive, & ut soles, ama.

Hafniæ die 28. Septemb. Anno 1690.

Tuum ad cineres
OLIGERVM JACOBÆVM.

OLIGERUS JACOBÆUS

Lectori suo S.

Cum ante annos plures oleum
quoddam, è montibus effluens,
India Orientalis miserit, quod
infirmis solatum spondet, &
oleum terræ in officinis phar-
maceuticis appellatur, statui Autoris hujus
de oleo non dissimili observationes, tenebris
bactenus damnatas, luci exponere, ut ten-
tata ab antiquis experimenta observationi-
bus recentiorum eò nreliùs firmarentur. Scri-
psit autem libellum hunc Franciscus Ario-
stus Italus, familie Bononienfis, ante annos
ducentos viginti septem, & de oleo Montis
Zibii in agro Mutinensi observationes va-
rias nitido admodum penicillo adumbravit.
Adeo ut opusculum hoc, non quidem mole-,
& magnitudine, sed pretio virtutis metien-
dum, non solum vetustas commendet, sed,
& in solatum clinicorum ac suspirantium,
usus. Ne verò ad blattarum muriumq; pa-
ustum, more malo, damnaretur gratum hoc
ut opinor, opusculum, manus obstetricantes
primùm illi ante annos plures admoveare cæ-
pit Vir scriptis inclytus, & Orbi eruditissi-
mis notus Jobannes Rhodius, Danus, notis

A 3 bre-

brevissimè adjectis, & de Fumana herba,
disquisitione. Sed disrupti incepit am telam
injuria Parcurum, & ,frustrante expecta-
tionem fortuna, fætus hic tantum non in-
cunis suffocatus. Ne ergo cum sepulto ba-
Etenuis opusculo memoria quoq; Ariostis sepe-
liretur, statui ab oblivione bominum, ac si-
lentio Scriptorem benè meritum vindicare,
& præli interventu observationes varias, in
quibus spirat imago ejus, ac ingenium, Orbi
eruditio palam sistere. Oleum ipsum, cuius
deprædicat laudes, ad naturam Naphtæ,
seu Petrolei antiquorum accedere videtur;
in quibusdam ad natiram succini, quoad
vires quas exerit, cum, analysi Chemica,
succinum quoq; maxima sui parte in oleum
quoddam, Petroleo similimum, revertatur.
Elevatis præterea, destillationi leni, parti-
bus è Petroleo subtilioribus, restitat in fun-
do vasis magma, crassum admodum fir-
mumq; quod, succini instar, paleas, & cir-
cumiectas chartas arripere solet. Ut ta-
ceam acre admodum esse Petroleum, si of-
feratur linguae, ob copiam salis volatilis,
quemadmodum in succino, partibus oleofis-
binc inde irretiti, & loci calidioris fotu ex-
massa fluida in firmorem transire; cum
spiritu nitri junctum, si percoquatur diutius
in spissamentum quoddam abire, sed fragi-
le

le admodum, & opacum. Meminere atque Petrolei bujus Mutinensis, praeter antiquos alios, Petrus Bellonius de operum antiquorum præstantia ac Cæsius Mutinensis de mineralibus, & natales primos prolixè admodum exponunt virtutesq; exaggerant. Tractus interim Mutinensis, ex quo extillat, locum, modò Gybium Montem, modò Zybium, modò Zilium appellant, ipsum verò oleum, quod, & in Parmensi agro passim colligitur, oleum Naphticum antiqui vocant, Oglio di sasso, quod è rupibus extillet, Itali hodierni, & ob virtutes, quas exercit, innumeras Oglio Santo, seu benedetto. Adeò ut cum oleo terræ, quod ex India Orientali missum tam frequenter hodie in odontalgia, affectibus nervorum, & agriculturis aliis adhibetur ac emplastrum, Silvii carminativum ingreditur, vicoria ambigua certare videatur. Ita antiquorum Scriptorum interdum sunt adeundæ cryptæ, & recentiorum experimentis veterum jungenda eruditio. Tu interim, Lector benevole, conatibus fave, & Scriptoris antiqui lucubrationes, quas Orbiliterato placituras tacitè ominor, manu grata evolve.

Varia de natalibus, & vita Francisci Ariostii ab Abate eruditissimo Antonio Libanori collecta, & per Cl. Antonium Magliabecchium transmissa.

La nobil famiglia de' Signori Ariosti di Ferrara riconosce il suo principio, & origine da quella di Bologna, antichissima, e molto chiara in quella illustre Città, quale di presente pur anche doppo tanti secoli rimane nel suo splendore, non tanto per ricchezze non ordinarie, mà con titoli de' Conti, Carichi, & Impieghi per la Patria molto conspicui. Vogliono alcuni Scrittori Bolognesi, che gli Ariosti traessero l'origine da quel valoroso Ariovisto, che qualche tempo con grandissima sua lode guerregiò contro Giulio Cesare Imperatore, e così gli Descendenti per lunghezza di tempo sieno dipoi chiamati Ariosti, & in processo di tempo pigliassero poi habitatione nella Città di Felsina adesso detta Bologna. Circa l' anno del nostro Signore 1363, quando Obizo Settimo Principe di Ferrara pigliò per Moglie Lippa Ariosti nobile Bolognese: Dama, che per bellezza del corpo, & Ecel- lenza

lenza dell' animo avanzava ogni altra donna di quel tempo , e della quale il Marchese n' ebbe molti figliuoli de' quali ebbe la famosissima successione nelli suoi Stati , venne con questa Signora à Ferrara Bonifacio Ariosti suo fratello , il quale accettato nell' Ordine de' nobili fù il primo degli Ariosti , che vi piantasse la sua chiara Casa , e famiglia . E' ben vero ch' egli non ebbe prole mascolina , mà solamente quattro femine , la prima delle quali si chiamava Luca , e fù data in Moglie al Conte Christino Bevilacqua Generale del Duca Borso con dote di ducento mila Scudi , dal che facilmente si conosce in che posto di ricchezze fosse la Casa Ariosta nel principio che da Bologna venne à piantare habitatione in Ferrara . Venne anco con la Prencipessa Lippa Nicolò primo Ariosti suo carnaile Cugino , il quale accusatosi in quella nuova Patria di legittimo Matrimonio procreò alcuni figliuoli , la discendenza de' quali doppo tanti anni , e secoli si mantenne in possesso di Nobiltà . Da questo Nicolò primo fino à Francesco secondo passarono cento anni , e più : Francesco fù di bellissimo in-

= A s gegno,

gegno, e nobile qualità adornato, tanto inchinato allo studio di belle lettere, che in età di 24. Anni, come scrivono diversi Autori, egli haveva dato alla luce del mondo sette, ò otto opere bellissime; Quindi il Duca Borso amatore, e benefattore larghissimo de Virtuosi invaghitosi di questo bell' ingegno con honorato impiego lo prese in Corte, e lo fece suo Coppiere, nel qual Ministero riuscendo al gusto del Principe servì poi anco di Coppiere all' Imperatore tertio, quando ripassando per Ferrara Regalmente alloggiato da Borso alli 3. di Gennaro 1452. con grandissima pompa lo creò Duca di Modena, e Reggio. Parimente Papa Giovanni xxii. nell' andare al Concilio di Mantova 1459. alloggiato alla Regale dal Duca Borso fù servito di Coppiere da Francesco secondo Ariosti. Dopo la morte del Duca Borso successogli Ercole I. Estense secondo di Ferrara prese in suo servizio il medesimo Francesco Ariosti, e se ne servì in molti, e gravi affari della sua Corte, e lo mandò suo Ambasciatore à Massimiliano primo Imperatore, per assistere à suo nome alle nozze dell' Imperatore. Andò

ddò poi anche Francesco con nobilissima compagnia ad incontrare il Cardinale di Mantova Legato Apostolico, che veniva à Ferrara per Sisto IV. à trattare , e conchiudere la pace frà la Repubblica di Venetia , e l'istesso Duca Ercole . Hebbe per moglie Francesco Ariosti Pagola Strozzi , della quale ne cavò figliuoli, soggettidignissimi. Crebbe Francesco in tanta fama appresso il mondo , che Cesare , e gli principali Prencipi à gara cercassero la sua Amicitia , come chiaramente si vede dalle lettere , che si conservano appresso gli suoi Successori, di Calauria, dalli Elettori di Brandenburgo , e Baviera , del Rè di Sicilia , & altri Signori. Arrivato à Ferrara Federigo Imperatore creò Francesco Cavaliere , e Conte , come dimostra il nobilissimo Privilegio dato in Ferrara 1452. di 3. di Gennaro , nel quale fù data à tutta la famiglia Ariosti amplissima facoltà di creare Dottori , legittimar bastardi , e molte altre , e di aggiungere all' Arme della Casa Ariosti l'Aquila Imperiale . Simile Privilegio hebbe anco l' istesso Francesco da Papa Innocentio VIII. l'anno 1492. Di questo Francesco

Ariosti fanno memoria Bonaventura.
 Angeli ne' suoi huomini Illustri, Filippo Todi nelle sue Famiglie nobili M.S.
 Veggasi anco l' Abbate Libanori Marco Antonio Guarini nel suo compendio historico f. 26 i. fá mentione d'alcuni personaggi illustri della Famiglia.
 Ariosti, e scrive, che Francesco carico d'anni, no meno, che di virtù, e meriti singolarissimi venuto à morte con pompa, e solenne funerale fosse sepelito nell'antico sepolcro de suoi Maggiari, posto nel Monastero à canto del Refettorio de' P. P. Conventuali di S. Francesco di Ferrara.

FRAN-

• 6(13) 6 •

FRANCISCUS ARIOSTUS
DE OLEORUM PRINCIPIS OLEI
Monzibinii ortu , & Virtute
*Ad Illustissimum , & Excellentissimum
Principem*

D. B O R S I U M

Ducem Regii , & Mutinæ , Marchio-
nem Eistensem , &c.

*Dominum suum singularem , & Bene-
factorem Præcipuum .*

Tfi sciam, ILLUSTRIS-
SIME PRINCEPS,
rem extrà ordinem me-
aggressurum , qui ab in-
genuarum naturalium
artium omnium somitis,
& Reginę Philosophie disciplinis, Me-
dicæque artis , humani generis fidissi-
mæ custodis , institutis haetenus fuc-
rim alienus , non tuæ tamen humanæ
majori mansuetudini, neque iis qui una
tecum quæ scripsero ex urbanitate le-
cturi sunt, quicquam absurdum videri
debet , quod non de vulgari , & com-
muni, sed ut paulò post intelliges , de-

A 7

præ-

præstanti, & eximiâ, è me licet non
Physico, neque assueto naturæ specu-
latore, aut probato venatore, quovis
rudi, & inexperto dicendi more, ac
non nisi consulto hoc loco repositum
fuerit. Cum potissimum DEO fida-
mus, qui fari nescientium ora quando-
que benigniter aperiiit, id tuæ Excel-
lentiæ non solùm non nisi jucundum
videri posse, sed & ceteris ad vehemen-
tem admirationem, & non levem uti-
litatem cessurum, qui tanti propositi
nostrî vim, virtutemque ad commune
mortaliū commodum, deprompti
contemplabuntur. Quâ in re quidem
non mediocri mihi illud solatio fuit,
quod omnia priùs auspicatus irrefra-
gabilibus rationibus, ac comite expe-
rientiâ, rerum teste fidelissimâ, ad gra-
vissimos simplicium, investigatores,
probatosve, & locupletes Autores re-
tulerim. Et id profectò dignè non se-
cus à me factum fuisse intelliges, ac si
Monzibinium Oleum hoc, de quo agi-
tur, ex iis, & eorum omnium merito
princeps esset, de quibus plerisque in
hoc tam magnifice sensisse visi sunt.
Quamobrem non vereor quin hæc ru-
dimenta qui perlegent, vel eò prolixi-

ri duci possint oblectatione , quod ea in
re me uti peregrinum hominem , pro-
bata tamen omnia disserentem , acci-
pient . Atque ideo non dissidimus affo-
re qui de incuria , neque ab re , me re-
darguissent , si naturale hoc , & præstan-
tissimum Oleum non voluntario judi-
cio , neque opinionis errore , ad com-
mune bonum , ut variis corporis passio-
nibus peculiarissimè conferens , pro vi-
rili meâ non extulissem . Quæ sanè res
et si ad Physicam , Medicamque perti-
neat , si tamen explicata pro humilita-
te meâ fuerit , non video quin aliud
consequi debeam quam advenæ qui
magnificas ingrediuntur Urbes , ut no-
vas quaspiam inducant Mechanicas ,
aut inventis etiam quicquam aliud
præclarum adjiciant . Nam primum
quidem ii ab omnibus lætâ visuntur
fronte , amiceque excipiuntur . Tan-
dem autem foventur , juvantur , & cari
habentur . Sic itaque denum si sim-
plicum omnium laborantibus corpo-
ribus succurentium singulare hoc , &
juvantissimum Oleum , humili adhuc
jacens , pro virium exilitate , jure in-
omniū in ora posuero ; ac ceteris diver-
sīs morbis consequentibus adjeoero , val-
fac .

facile, & non sine causa anteposuero,
 non erit quin meâ quidem sententiâ
 legi in primis libenter, blandeque exci-
 pi, ac passim fieri omnibus acceptissi-
 mus debeam. Cum nostra maximè
 cum mercenariis illis minimè confe-
 renda sint. Nam cum illæ ad fabri-
 canda quædā in usu brevi terenda, &
 parvo duratura tempore instruantur,
 hæc à nobis ad opitulandum, & ad pre-
 servandum humanum hoc corpus,
 quandoque in Divini Numinis tem-
 plum à summo rerum opifice institu-
 tum, & ad ipsius ideæ, ipsius inquam,
 incomprehensibilis imaginis similitu-
 dinem fabricatum, & animi omnium
 ad humanam cognitionem spectantiū
 capax effectum ante univerforum, po-
 tissimum verò ante Celeberrimæ Tuæ
 Excellentiæ oculos proponuntur. Cui
 ipse quidem inscribere institui, quum
 per omnem Italæ oram te nihil ele-
 gantius, nihil humanius inveniri pos-
 sit, ac si pulcherimum foret de retam
 eximia apud eum qui præstantissimæ
 sit naturæ, bonitateque, beneficentia
 mirificè splendeat, verba facere. Pro-
 inde cui, proh Deum immortalem!
 opusculum nostrum gratius quam tibi

Prio-

Principum sapientissimo esse debet ?
 Pr̄fertim quum illa sub florentissimi,
 & jucundissimi oppidi Saxolii specio-
 fissimâ ditione felix noster fons Oleum
 manet , quam de omni amplissimo , &
 pacifico imperio tuo maturè selegisti,
 ubi maximâ anni parte regni curas sol-
 licitâ dispensatione pertractes , quan-
 doque eas aucupiis , venationibus , sive
 apricationibus intermittas , quod be-
 nigno sub sidere , & sub eâ cœli parte
 sita sit , quæ rerum omnium copiam ad
 humanum usum optimarum perpe-
 tuo anni tempore procreat : ibique
 meritò excelsam arcem Saxolianam ,
 ceu Capitolium alterum longè opulen-
 tius , longè magnificentius , quam an-
 tea ista in regione consuetum esset , in-
 struxeris , unde ipse vitream , & limpi-
 diffissimam Situlam fluvium defluētem ,
 uti regiam piscinam , despicias , unde
 per ipsius labra canoros avium concen-
 tus , & dulcem , ac suavem undique spi-
 rantem auram excipias , tot arbusta
 humilium ferarum latibula discernas ,
 tot subflorentium pratorum tractus ,
 tot pingua soli jugera , tot patentium
 camporum æquora irriguis deffossioni-
 bus , & arborum ordinibus , serpentibus

bus vitibus coronatis, distincta, per quę
 magnanimos alites tuos, mirā divini
 ingenii tui arte mansuefactos, præpeti
 penna, unco rostro, & tenacibus un-
 guibus armatos, ad sidera scandere,
 ibique supra caput istud tuum sapien-
 tissimum ad prædam accinctos adsta-
 re, & eâ visâ purum aera findere, eam-
 que ungue, uti fulmine, ferire, ac se in-
 genti vi, & animo potiri, moxque tuo
 jucundissimo conspectui dono dare nō
 mediocri admiratione concernas. Tot
 fertiles colles, pomariis, ficolneis, olive-
 tis, vinetis vestitos, ac adeo formosam
 viridiorum faciem, Elysium propè pro-
 spectum, incredibili delectatione ad-
 mireris, & unde sacri Monzibinii col-
 lis istius humeros, qui salutari hoc O-
 leo in magno nomine, & gloria est, (à
 solio enim isto tuo Saxoliano, & splen-
 didissima Ducali Aulâ ad secundum
 tantum distat lapidem) ad meridiem
 contempleris. Ex qua quidem re faci-
 le fieri posse considero, ut nimirum id
 gratius Tuæ Excellentiae, cariusque es-
 se debeat, quod de tam excellenti sim-
 plici merito memoriae proditum est, &
 quod tam dignam opinionem tuam
 magnificare, & illustrare uspiam pos-
 sit.

fit. Quale hoc idem est, de cuius situ, vi, virtuteque, ut paulò post accipies, serio tractare incipiems.

OLEORUM PRINCIPIS OLEI

*Monzibiniū situs, ortus, vis,
virtusque.*

INTER montana oppida, quæ Mutinensi in agro sita sunt, Monzibius est. Idque non quidem vulgare; nam felici admodum insidet promontorio, tum cœli benignitate, tum fæcunditate glebas, tum autem vini præstantiam, ficusve, atque oleo. Quarum rerum copiâ utique in immensum claret. Montenzibibum priscos ob uvæ elegatiā quondam vocatasse ferunt. Inde vero syncopari concinnius visum esse. Ad ejus radices quidam decurrit rivus, qui ex ingenti olim ruinâ ruinarum sibi epitheton comparavit. Ac in Niraneum, Floraneumque derivans agros, pronus Curiānam in fossam dilabitur, per quam quidem verso cursu Seclam in flumen ad septentrionem tandem se condit. Veruntamen nullam sibi rivus originem agnoscit, nisi quam ex occidentis solis plagâ ingruentes pluviae,

viæ, raraeque, & deliquatae nives de
 circumsedentibus collibus sese evol-
 ventes, ad quorum defluit pedes, fa-
 ciunt: **Quo fit**, ut incolis dubium re-
 linquatur, torrentemne an autem ri-
 vum appellari satius sit. **Quippe**, qui
 ut è tam felicis oppidi conspectu Mon-
 zibinia interfecans pascua ad orientem
 lapsum continuat mirificam Olei fod-
 iam adesse, ob ejus vehementis spiritu-
 tus, & odorifcentissimi emissionem
 conspicari cogit, eamque ad lævam
 Montenzibinum aspicientem ostendit.
 Nam prærupta sibi rupes, detonsaque
 imminet, & juxta rivi alveum ultrà, ci-
 trâq; atram præ se fert ad sex ulnas ole-
 astris terræ faciem. Hic scrobs est, sive
 fons rectius ad pedem altus, cuius dia-
 meter non cis duas se extendit ulnas.
 In eum igitur aqua oriens per subter-
 raneas venulas scatet, quæ fero lacteo
 visu similima. Eam quoq; vicissim flu-
 tantes sese oculi ostendunt, qui miræ
 sunt, & inæstimabilis penè vis oleum.
 Quis id facilè crediderit? aquæ, & oleo
 eandem vim fragrantia esse. Ex atrâ
 quoque illâ oleastri terrâ glebas effo-
 diunt, in frustulave sensim findunt,
 eaq; æreo tepefaciunt aheno, & loculo
 obse-

obseruant lanceo, ac prælis idem ex iis
 exprimunt oleum. Illud autem non
 te lateat, Sapientissime Princeps, quod
 ad umbilicum rimata omnia esse intel-
 ligas, quæ ad rem attinent, rupen-
 hanc, de qua fons hic sacer oleum ma-
 nat, neq; herbam, neq; arbustum, ne-
 que arborem ullam, ad sagittæ jactum
 supra circaq; se emittere, sed ibi tum-
 demum raras admodum juniperos, ra-
 ras myricas, vepresq; raros, & perra-
 ras sese efferre ulmos, veruntamen
 herba quedam, cuius generis nunquam
 me alias vidisse memini de ingenio ad
 declive rupis initium subolefscit, quam
 etiam incolæ Fumanam vocant; haec
 hortulano tithimalo ferè similis est, nî
 quod illud simplici haec autem ramoso
 subruffoq; sese erigit fuste, florem pa-
 riens chamomillæ flori parum dissimi-
 lem, nî quod illud intumescens, quale
 in chamomillæ flore albis foliolis uti
 corollâ pulcherrimè cingitur, hic de-
 tumet, & ad folliculi similitudinem
 defossum est, quasi in eo, ceu filiqua-
 reclusum semen foveatur. Ac veluti
 nullum odorem spirat, ita, & vanum,
 & insipidum saporem degustantibus
 præbet, ac si fatua esset materia, quæ
 in

in tam sterili loco , & in subpallido rupis vertice, unde ingens ad fontem præcipitum derivatur, naturali nescio quo fato, oboriatur. Quum ergo ipsius olei adhuc incogniti ollula Martio mente proximo ad me esset delata , ac ejus odoris suavitatem intentionemq; vehementer admirarer , protinus sanè obstupui , considerans tantum gratiarum non fortuitò quidem conferri, quantum hoc loco nobis terræ fætu profundebatur , sed cælitus misericorditer depromptum , & incredibilem rem quodammodo credibilem feci. Nam ex Castellariano Strozzâ præclarissimo Oppido, ibi enim quum sim. Prætor designatus, facile ed me contuli , quo ea in re naturæ vim virtutemque cōtemplans quicquid humano usui necessarium , ac memoriâ dignum ad invenirem pro ingeniali qualitate præsentibus , & posteris palam faceren, quo tamen facto de valle , & inherbofæ rupis calce , ut paulò ante eum in rivum , & de ipsius terræ visceribus tam pretiosius, tamvè salubris ; cœlorum indulgentia , subargenteus nobis distillaretur liquor . Et quemadmodum varii , diversiq; de eo sentiant, qui natu-

naturalium vias indagare innixi sunt, pleraque subjiciens juvamenta, quorum majorem vidimus partem, nonnullave ab iis qui partem experimentati sunt, partem autem ab iis, qui in aliis videre, fideliter accepimus. Sunt ergo qui ferunt oleum nostrum de Asphalti illius clarique genere esse, quod apud Babylonias emanat, quemadmodum subtillissimo illi simplicium investigatori *Serapioni*, & antiquissimo illi, ac non mediocri *Physico Dioscoridi*, qui esse optimum ex Asphalti speciebus affirmat. Quidam acutissimo ingenio aspiciunt, & esse Petrolei illius albi, & Diaphani speciem, igneam habentem virtutem, non ambigunt, quam concreari, tunc maximè sulphureis in locis, cum terrea aquaeq; pinguedo igneas in partes, caloris actione, immittitur, eleganter describunt. Complures *Mesuæ* scripta de Petrolei subalbi qualitate subtiliter & argutè differentis considerant: Olei tamen proprii similem essentiam esse, quod à tam claro Philosopho, & gravissimo Medico Philosophorum oleum non indignè appellatur, & in quo prius concordasse, Secretorumq; secretissimum esse confirmat, & juvamentorum

torum plenissimum prædicat , plurimos sapientiæ oleum, nonnullos benedictum , quām multos sanctum , alios perfectum , & maximum vocitasse, decantans , quod calefactivam , resolutivam , penetrativam , superfluitatum consumptivam virtutem habeat . Ple- rique vero candidi asphalti illius genus esse non dissentunt , quem sibi cum sulphure proximam naturam fore Na- turali in historiā *Plinius* ille disertissimè laudat . Quidam autem ad perspicacissimi Galeni de subalbo asphalto, dia- phano , & liquenti , magnificè dicta non ab re advertunt, nostrumq; oleum aut idem , aut nusquam omnino diffi- mile perhibent . Quidam tandem, ne- que injuria quidem , aliter speculati sunt , & veri sulphuris mineralis spiri- tus , partem aeream esse oleum nostrū affirmant . Sive quod magis de aere , quām de igne teneat , etsi igneām non omnino naturam amittat , sed eam quasi radicale sibi quoddam privilegiū observet , quia solarium radiorum vi quantam ex Meridionalis plagæ aspe- ctu , ut paulo ante disservimus , concipiit , ex ipso elicetur sulphure , stillaturque , ac si de penitissimo rupis ventre ful-

sulphuris mater minera suboriretur.
 Causam addunt, quod in mineralibus corporibus mirifice intendat, agatve, sive ab aliis duritiem auferat, sive caliis duritiem auferat, sive aliis adjiciat, aut alia edulcet, alia dealbet, ab aliis stridorem depellat, ab aliis nidorem dergat, sive universas tum demum scorias purget, nescii simus. Cæterum quoque aere in eo dominari, & ratione, & ipso docemur experimenro. Quemadmodum enim Sol de terra vapes attrahit, iique paulatim ascendentis aerem disturbant, & condensant, donec frigidam regionem propter solarium radiorum reflexum attigerint, ibique inter agentia illa extrema vagantes in aquam resolvuntur, eaque in terram decidit, ita pariter fieri de hoc excellentissimo Oleo discernes. Si enim Olei hujus quantulum in patetram infuderis, spiritusve proprii flatum pluries insufflaveris, ignea Olei guttula flatum vel vaporem allicet, spiritusve ipse Oleum ceu aerem manifeste turbabit, & cōdensabit. Quod si mox ad balneum imposueris, spiritus ille, tanquam vapor assumptus, ad recipientis vasculi frigiditatem in a-

B

quam

quam concidet, Oleumque in propria,
& pristina claritate imminutum , &
limpidum, ut aer post infusos imbres,
remanebit . Ideoque ne minimam
quidem Olei partem resolutum illud
pensaveris, quoniam balneum Oleum
nostrum ad ascensum nusquam pro-
pellit, sed qualecunque fuerit hoc O-
leum, illud non ignoramus, Pientissi-
me Princeps , esse Christi JESU , &
Domini nostri gratiâ Oleum humanis
corporibus saluberrimum , quod ipsi
ex quotidianis , & manifestis experi-
mentis, in quibus humano generi mi-
rificè succurritur, haud dubiè concer-
nimus. Quām maximè neminem eo
adhuc usum intelligamus, qui, Domi-
ni nostri clementiâ , salutem non sit
consecutus, aut singulare sibi non sen-
serit juvamentum . Nam ejus calidi-
tas,& siccitas, quum circa tertium sint
gradum , facile æstimainus se posse
omnes cutis exituras, quæ propter cor-
ruptos in corpore humores ad pororū
orificia multiformiter pullulant, ex-
siccare,& curare, postquam tamen eos
Purgantia patienti serò ante data sint
antidota , & omnia alia facile afferre
juvamenta non dubitamus, quæ à tot
claris

claris Authoribus subalbum asphal-
tum diaphanumve , & liquidum , ac
clarum petroleum , liquensve , & sub-
albidum pro eorum sibi innata à natu-
ra operari posse , posteris sub eorum ca-
nonibus digestissimè traditū est . Quo-
rum tenorem , quando sine difficultate
copia passim haberi potest , hoc opuscu-
lo non inservimus simul , ne legentibus
dignè ipsi longiores in scribendo videa-
mur . Quum iis maximè satis super-
que negotii à nobis additum fuerit , qui
elucubratiunculas nostras tam inculte
repositorias tecum , Dignissime Princeps ,
ex charitate legere dignabuntur . Cæ-
terùm autem , nè ipsi à nobis met ipsis
longè fieri videamur , ad Oleum no-
strum , ut ad peculiare quoddam insti-
tutum , redeamus , de quo quidem pri-
mùm rudes hi homines , periculum de-
dere , et si anteà doctos minimè consu-
luerint , qui sese secundum salutiferæ
Medicæ artis canones præparassent .
Nihilominus interpellares , scabiem ,
prurigines , impetigines , pustulas , tu-
berem , deniq; tineam luuere visi sunt ,
radicitùs autem nec ne expulerint , ob
rei novitatem adhuc ignotum est , cu-
tem attamen , omni labore sordeque , &

squalore post infocantem pruriginem exterminatā, penitus abstersam vide-
ris. Qua in re parum mihi fecisse vi-
deor, nī quorundam subjecero exem-
pla, qui laudatissimi Olei hujus experi-
mento usi sunt, quando in iis, in qui-
bus imagis sibi conferre videbatur, sibi
pro arbitrio eligere licuerit.

ROBINUM CATULUM SICCA,
& septimestri Scabie liberatum.

LIbet Robinum, jucundissimum,
 catulum nostrum, in medium af-
 ferre, qui sine lege etiam, ut innumeris
 penè mortales, gravi morbo curatus
 est, Operæ pretium enim erat cernere,
 quantam in vesaniam, ob sicciam, &
 olentem scabiem, ac septimestrem, de-
 venisset; ut præ inurente ardore non
 faltem sibi densissimos unguibus divel-
 leret villos, sed & ipsas putres admo-
 dum mordicūs infrendens dilaniaret
 carnes. Cujus incredibili, & jugi la-
 bore, & anxietate, puellari more per-
 mota *Sigismunda* filiola tertio Robinū
 eo Oleo alternis perunxit diebus, &
 mira prorsum resevenit, ut Robinum
 infra sex eos dies in horas, in momen-
 ta,

(29)

ta, juvari, curari, liberari viderimus.

INGENTEM LUMBRICORUM
*aciem, quę Princivallem Ariostum, ch-
rissimum Puellum, ad mortem invase-
rat, ab Oleo nostro salubrifusam, fu-
gatamque.*

PRINCIVALLEM dulcissimum puellū nostrum nonne paulò minus, ob lumbricos, nuper amisimus? Quę sane res me adhuc in tantum movet, ut vix illud tam egregiæ indolis discrimen sine humentibus oculis describere patiar. Emissenti namque spiritū haud dissimilem superioribus diebus puellum attoniti vidimus, quod eum sese torquentem, & tenere locum nescientem, & nares scalpentem, & fari impotem, ingens lumbricorum acies invasisisset, ac dolore, febre, siti, & anxietate effetum corpusculum jam universum occupasset, illinc cor pars adorriebatur, inde autem pars puellum strangulans guttur tenebat. Ibi Paula mater prope ut amens intam impio facto consternata, quid amplius adderet ad adhibita, & præstita Antidota, non habebat, quando maximè The-

B 3 ria-

riaca, & Mithridatio pharmaco per-
 unctos pulsus, orave narium, & stoma-
 chi nil juvare, aquam farinâ illitam, &
 insumptam nil conferre, temporibus
 additum sapphirum nihil præstare,
 nil quoque regiam illam ex olivo, aloë-
 que in dissecto volemo ad prunas ebul-
 litis unctionem prodesse conspicati su-
 mus. Nō juxta aderat temporum no-
 strorum singulare illud *Hieronymi Ca-*
stelli ingenium, amorque ille in nos per-
 spectissimus. Non nostri illi, & clarissimi
 Philosophi, & gravissimi Medici,
Socinus Bentius Senensis, & *Horatius Gi-*
rondus conterraneus noſter. Quorum
 trium ars, visque Medica me, & domū
 universam de orci pene faucibus cen-
 ties revocavit. Ipſe ergo qui per mille
 anfractus exagitata mentem dedu-
 cere didici, quid facerem? vitæ meæ
 dimidium, & ingravescentis ætatis so-
 latium, ac delicias meas, filiolum exa-
 nimem, & propè pereuntem sine ulla
 ſpe liberationis ante oculos aspiciens?
 Quid plura? Dum enim non sine inæ-
 stimabili amaritudine, & angustia de
 his cogitari cæptum eſſet, quibus fune-
 ra curari consueverunt, vix illud de
 ingentissimo laborantis puelli ſpirio
 acce-

accepimus, *Patris mei Oleo me inungite.*
 Meminerat enim, propriæ non imme-
 mor salutis, quod paulò ante pernicio-
 sa quadam dexter cubiti debilitate,
 post Pilulas ex Coloquintide pulpa,
 succique rosarum electuari, laudano-
 ve insumptas, unicâ ex eo inunctione
 convaluissem. Quum mihi, nescio quo
 factu, tanta excrevisset, ut harenarum
 horologium, quod libraria in cella ad
 singulas horas vertere soleo, vix susti-
 nuisse. Hic igitur ampullâ ex eo
 Oleo, quam in pretio habeo, adhibitâ
 Oleoque tepefacto, quonam pacto lû-
 bricos fugantes, Oleo nostroutantur,
 in misericordis Domini JESU nomi-
 ne deficientis admodum puelli pulsus
 omnes, temporaque, & narium orifi-
 cia inungunt. Demum autem stoma-
 chi os, & ventrem obliniunt, ad quem
 etiam antea quam deventum esset, en-
 puellus noster, Zucharus noster, stra-
 tulo jacens jam Domini gratiâ respi-
 rat, spontèque suâ se se erigens jam cō-
 sidet, & fari audet, palam fusos, fuga-
 toive suæ salutis hostes esse. Nam
 Olei fragrantia acceptâ, ut tubæ clan-
 gore visum esse, vel ventitasse exerci-
 tum, qui opem sibi, auxiliumque fer-

ret, & hostium esset obsidionem debellaturus. Ideoque incusio hostibus terrore se se extemplo in fugam versos, & qua datâ latrinariâ sellâ irruisse, ea que se se præcipites dedisse.

LUPAM, QUÆ JAM SEMESUM
*crus vorabat, Olei nostri infusione
 exterminatam.*

ERAT in Castellariano Strozza Pereginus Pajola duo de triginta natus annos, & octogenarii, ac decrepiti Patris Barnabæ unicus filius. Huic ergo secundum dexterum crus quâ torosius est à genu ad pedis articulos pustulæ aquosæ innumeræ penè ad juglandis quantitatem subortæ sunt, que sanè hominem in tantum inurebant, & cruciabant, ut nullus sibi quieti daretur locus. Hic vietus senex de unicuius prognati, ac propediem hæreditis futuri morbo convaleente anxius nil addere prætermisit, quod conferendum esse consuleretur. Confractæ tandem pustulæ ardenter faniem ex uniuscujusque foro emittebant, ut alia aliam alteraret, & penitus roderet. Hinc undique tumebant ulceris tanti labia, ut tumi-

tumidum, immensumve crus, ocrea,
non autem crus, mirantibus cunctis
videretur. Quonam pacto huic tanto
succurretur morbo? quium ejus adhuc
ignoratum sit per rudes nomen. Nam
Lupam quidam, quidam Anthracem,
Bubonem alii nominavere. Sed vetu-
lo tandem usquequaque quæritantisi-
bi opem ferri, hinc consultum est, iret,
& sub tepenti Oleo nostro crus unive-
sum gallinacea suaviter inūgeret pen-
nā. Quod ubi vesperi, Domini clemē-
tiā, fecisset, manè detumefactum crus,
& prorsus absternit vidimus, ac eo sic
in vices progrediente quarto post die
Peregrinum liberatum conspeximus:
Quæ profectò res, & populo admirati-
onem, vietoparenti solatium, Domi-
no autem nostro JESU laudem, glo-
riamque peperit, fine cuius nutu ne fo-
liorum quidem minimum ad terram
cadit.

TRINA CUM OLEO NOSTRO IN-
*unctione venustam Mulierem septenni-
bum eris inftri dolore absolutam.*

Paulam charissimam Conjugem fi-
nistro in humero ingentem dolo-
rem

rem septem annos gessisse palam est.
 Eum etenim in Princivallis Ariosti
 charissimi filioli nostri tunc lactentis
 puerperio incautè excepit. Nam ut
 frequenter solet evenire, quod lactan-
 tes ipso in sopore desudant, & ad vagi-
 tus resipiscunt, protinusvè exsiliunt,
 sensimque refrigescunt, & pori horro-
 re concluduntur, sicque meatus suos:
 reclusus rigor ignorat, & considens,
 ubi magis agūtur per juncturas mem-
 bra, ad motum dolorem excitat. Hu-
 mani enim corporis compagines ullis
 accidentibus sociari non patiuntur.
 Sic quoque venustæ Uxori obvenisse
 non dubitamus, quando maximè puel-
 li curam anxiā perdius pariter, &
 pernox ipsam, & nimio propè pietatis
 ardore succensam suscepisse frequen-
 ter admirabamur. Pro cuius quidem
 salute quis ambigat arthriticum om-
 ne, & Physicum, & Medicum nos, &
 queritasse, & inquisivisse juvamentū?
 ubi multa sanè lenire potuere, eradica-
 re verò dolorem minimè. Quum au-
 tem de Olei nostri vi, virtuteque fama
 crebresceret, eo quoque intanto, & ut
 desperatocasu uti posse visum est. Ac
 postquam Arthriticos purgantia serid
 ite.

iterum ante data sunt, subtepeti Oleo nostro locum tribus, & alternis diebus inungens, ejus clementiam, qui in se sperantes non derelinquit, salutem consequuta est.

LUMEN OCULI SINISTRI,
*quod suborta perla Puellæ occuparat,
 aquæ Olei lotione Puellæ restitutum*

SChianchæ puellæ Saxolianæ, quum oculi sinistri oborta perla lumen penitus occupasset, ac plura collyria parentes incassum adhibuissent, ad benedictum liquorem nostrum, ceu quodammodo ad celestem manum tandem condescendere; & Olei nostri aquâ tantum, seri lactei simillimâ, singulis diebus, ad dies decem, puellæ oculum lavare, lotioni tantum infuisse virium constat, ut divino quasi ministerio medium perlæ discinderetur, lumenvè, quod antea omnino contexerat, ostenderet, ac puellarem visum nusquam amplius offenderet.

ICTU SECURIS ABSCISSUM PE-
dem, & quatuor menses incuratum,
Oleum nostrum cura junctum, solidatumque.

Quid de *Paulo*, cui cognomentum
 est *Marchesio Montizibinio*, dixer-
 o? Qui quum annosam quan-
 dam querum, protigno, securi dola-
 ret, ac nodus ob insolitam duritatem se-
 curim non exciperet, in dextri dolan-
 tis Marchesii pedem, securis ictum no-
 dus rejecit, ut ex valenti ictus intentio-
 ne calceum pariter, & pedem ab arti-
 culo ad talum usque discinderet. Qui
 casus quemadmodum spasmaticus es-
 set, ita & hominis saluti non leve dis-
 crimen iminere cogebat.. Quid? men-
 ses quatuor à diversis diversa perten-
 sans ad salutem in medicamenta biparti-
 tum pedem, putremque admodum, &
 incuratum adhuc gestabat. Ubi au-
 tem ad oleastrum undique concurri-
 sionem agnovit, nonnullosve curari,
 Oleo nostro lavare pedem universum
 ad septem didicit dies, infra quos, lar-
 giente Domino, abstrefus, junctus, co-
 solidatusque pescit.

TRI

TRIGENARIA CRURUM ULCE-
ra, putridaque, & olentia curata.

Nonne Petrum Vitriolanum cedo-
 nem florentis oppidi Floriani in-
 colam ambo crura antiquissimis ulce-
 ribus, & trigenariis, ni fallor, ambesa,
 putridavè, & vittis obvoluta ceu gemi-
 nos infantis istius obligatos, & ad nu-
 tantia genita penes deferentem, pau-
 corum dierum novâ sancti Olei hujus
 actione, Domino indulgentie, infascia-
 tum, & liberis cruribus euntem nuper
 conspeximus?

BRACHIORUM DEBILITATEM
mirifice convalescere.

An fortè quis ignorat *Casarium*,
 Monzibiniam utramque manū,
 brachiavè, & utrasque ulnas adeò de-
 bilitates diu tulisse, ut ne quidem ra-
 etus sensum iis amplius dignosceret,
 perpetuâ Olei tanti lôtione pristinę va-
 letudini, nutu divino, proximis diebus
 restitutam fuisse?

DUOS, ET DECEM ANNOS LU-
*& oculorum privum Olei nostri frequen-
 ti immissione luci restitutum.*

Quid de Folianensi cæco sexage-
 nario, cui nomen est Millano, di-
 xero? Nonne hominem duos,
 & decem annos cæcum omnino, &
 continuâ in amaritudine vitam agen-
 tem, diuturnæ admodum nimis, or-
 bæque senecte ac miserrimæ tædebat?
 ni frequenti Olei nostri in oculos im-
 missione, & ejus, qui à nativitate luto
 cæcum illuminavit, veniâ pristino vi-
 su restitutus fuisset.

COLICAM PASSIONEM PER
bujus Olei unctionem, deglutitionem,
& summissionem manifeste sublatam.

Silevia etiam recensere liceat. Qui-
 dam præclaræ indolis Adolescens
 Religiosus, & Colicâ passione acriter
 tortus, umbilico priùs, ac umbilici cir-
 cumstantiis Oleo nostro perunctis,
 quantulumque ejus etiam deglutiens,
 tantidemve etiam in enemate sum-
 mittens, eam, Domino juvante actua-
 liter

siter resolvit, manifesteque a se abdīcavit.

NON SUI COMPOTEM ULNAM
*peccantis humoris causa, crebra mirē
 Olei lotione sui compotem.*

Antonium Solvianum Mombaranum ferunt totum lustrum, & amplius sinistrum brachium pellibus obligatum, & collo appensum tuisse, quod ejus ob peccantem humorē compos fuisse tantum temporis nusquam potuisset, miroque liquore nostro lavare brachium assuevisse, donec secum brevi à Domino misericorditer actum ob omnimodam liberationem cognoverit.

ULCERIS EX CARBUNCULO
*lacunam ad fistulam tendentem jugi
 Olei aspersione vivacarne sensim repleta.*

Andrea Cretifodinarii Castellariavi, & ingentibus jactis fundamentis carbunculus occuparat. Quumque hominem stratulo jacentem, & febribus

bus obssitum cum incredibili languore
diu tenuisset, mortificari tandem li-
buit, crepuitvè, id fætentis faniei emit-
tens, cuius nedium coxam, sed ne qui-
dem universum vètrem capacem exi-
stimasent, quumque primum, ac se-
cundum mensim, ac tertium, ad con-
solidandum incassum trivissent, ulce-
risque profunditas ad penetrandam
coxam, & ad fistulam magis intende-
ret, ideòque de liberatione disperatum
esset, ad fidi, & rerum experti adhor-
tationem salutifero Oleo tanti ulceris
lacunam aspergere cœpit, paulòque
post abstersum, mundicatum, con-
vincitumque tam atrox ulcus, celorum
vi, & indulgentiâ, confpeximus.

CANCRUM GENITALE MEM- brum lambentem, Oleo nostro, Rbabar- baro, & Olibano eradicatum.

ET si positis nobis in corporeo hoc
tabernaculo dignum aliquid pati-
fit, attamen, ubi mala quædam, vel
etiam quantula ægritudo irruat, ut
aniles, & effeminatæ animulæ prorsus
consternamur. Neque, ut gaudium
nostrum plenum sit in cœlis, illa æqua-
nimi-

nimiter, ut decet, ferendo petimus, sed
ut degeneres animi de terrena requie
cogitamus. Ut nuper vir quidam egre-
gius, cuius dum perpetuus cancer tres
ferè annos genitalem sensim lamberet
partem, neque incurabilem eum mor-
bum ulli hominum ante hac patefecis-
set, quin sibi tantùm ipsi tanti discri-
minis conscius frequenter, ceu mihi
uti fideli, & unicè se amanti, attestar-
tus est, ad Dominum humiliatus de-
fleret, rebusve suis admodum fessis fi-
nem clementer imponeret toto pecto-
re pacem petens ferventer oraret, vi-
sum sibi per somnium quemquam vi-
dere visus est, qui sese ad arefacti Reu-
barbari, & Olibani pulverem, Oleo
hoc tam celebri conficiendum super-
que ponendum obnixè adhortaretur.
Qua re quidem pensata, & cum insigni
collata Medico, tentandum id fore pe-
nitus est persuasus. Quod quum ali-
quandiu continuasset, non ad humane
suæ fragilitatis imbecillitatem, sed ad
viscera misericordiæ suæ Dominum
respexisse, deque inficto sibi dolore, &
angustiâ, & jugi pena sese clementer
liberasse, fideliter conspicatus est.

OR.

ORBUM ETIAM SENEM VISU,
tanti Olei actione , visu donatum.

Nicolaum Gedanum sexagenarium, & Monzibinium iis placet adjicere, qui quum septem annos lumine utroque orbus fuisset , nam panniculi quidam cataractei tres proprios oculorum humores , & tunicas illas septem proprias in tantum velabant , quod omni luce privus , tanto tempore non nisi scipioni innixus , aut duce puello movere gradum ausus esset , accitis liberis oravit ex Oleo precioso kibium afferrent , & lavari persuasus primo sanè in congressu adeo succensus est , ut præ dolore , nimiove ardore manifestam in phrenesim incidisse hominem putassent . Mirificè enim agebat , & naturæ superflua eò concursa exsiccare intendebat , ut faciem ab humana deformem penitus arbitrarere . Nam excoriatam frontem , expilata supercilia , evulsas palpebras , intumentes oculos , naresque , & ad labia usque omnia uti decocta ferventi aquâ cerneret . Homo autem , cui cacodæmon eductus , præ nimia , & incompatibili anxi-

anxietate hinc, & inde, huc, atque il-
luc impellebatur, manè verò pacata,
omnia cerneret, & ut indies ad lotio-
nem decrescebat dolor, ita & Domini
gratiā, adeò cessabat adustio, ut profi-
ciendo ante quintum, & decimum
diem desiderato visu restitutus fuerit.

IN ELEPHANTIAM TENDEN-
tem Puerum, perpetua Olei lotione
curatum.

PRAECONI Castellariano unicus est
infans, cuius collum, & faciem, &
caput tuberis colluvies quedam in tan-
tum obtexerat, sic tantum admodum
temporis eum tenebat, ut in Elephan-
tiam incidisse infantem non nulli, ne-
que ab re, putassent. Quę profecto res-
parentibus ad molestiam, & ad dolo-
rem non vulgarem accedebat: Sed ne-
fcio quo fato de mirifici Olei nostri
quotidianis percunctans pater exper-
imentis, infantis partis quę se deformā-
bant inungere elegerit, ac alternatis
vicibus ad dies duodecim perseverans,
ejus collum, caputvè, & faciem abstet-
sit, mundificavitque, ut non putes his
in locis turpitudinis quicquam unquā
fuis.

46(44)56

fuisse, ut ne quidem cicatricem Divinâ benignitate ostenderes.

SANIE M EMITTENTEM MATRICEM ULCERATAM PER NOSTRIS OLEI SUMMISIONEM AD PRISTINAM REDACTAM VALETUDINEM.

SAUCIATAM, & PROPE MARCESCETEM SUMMA CUM AEGRITUDINE, AC SUB SILENTIO CLARISSIMA, & VENUSTISSIMA MULIER MATRICEM DEFEREbat. NEQUE Tamen extra muliebrem sexum, & probatas obstetrices, & fidas quidem ob honestatem ulcus tantum progredi passa est. EA etsi virum unanimem, & non quidem vulgarem haberet, qui cum diu & in amore, & singulari fide jugata permansisset, tantæ & ornatisimæ, & adhuc ad procreandum idoneæ mulieris compassione permota annosa, & amantissima obstetrix quedam, eam adhortata est, ut postquam de tot manifestis periculis de tam salubri Oleo datis neminem adhuc poenituisse constat, vellet quoque ejus ministerio propriæ saluti consulere, ventri etiam ad concipiendum aptissimo succurrere, quotidiano, & perpetuo labo-
ris suo

ri suo opem ferre, conjugem solari, & liberorum item jucunditate gaudere, considerareque nullam aliam ob rem jam jam conjugio sese junctam : iret, ac Duce Domino JESU suaderet sibi omnia ad hominum beneficium, & eorum salutem ab omnipotentia sua tradita, se ad reparandum juventutis suæ lapsum adjutrice, & obstetricie uteretur : paratam se omnia pertentare, omnia subire, modò prompto, constanti, fortique animo foret. His succensam eam ajunt, & vetulæ amantissimis acquievisse consiliis ; quantulumque inestimabilis Olei sibi per fistulam submisisse, & primum quidem tantidem sese vivæ flamme, etsi minimum duraturæ, hausisse credidisse. Inde verò ardoris pusillum persensisse, ac succedente diurnâ immissione, nedum ne læsionis paululum sibi intulisse, sed & lene, & salubre juvamentum recepisse, & ante vigesimum diem, Domini miseratione, salutem se recuperatam pristinam asseruisse, ac paulò post utero concepisse.

DENTIUM DOLOR E.
*rum concussione excellentis Olei bujus
 juvamento Benjamin levatum.*

Benjamin Hebræum Genuensem, quum nuper Seclam flumen glacie concretum eques pertransiret, E. quum, quod calcibus gelu rupisset, territum ferunt, ob idque geminos erectum in pedes disturbatum Benjamin substravisse, & rapidis caput undis mersisse, ereptumque tandem vix incolumem ripam conscendisse. Moxque perhibent de dentibus omnibus, quod & incredibiliter eos dolebat, & quod nutantes singuli quatiebantur, ac si omnes eodem amissurus esset die, amarissimè conquestum. Quod quum ad vicinum hospitem ingemeret, & puello similis collacrimaret, Montanus quidam terreum vasculum nostro Oleo plenum in montana ex insperato deferebat, cuius fragrantia quidem oppido perculsus Benjamin quidnam id esset tanti spiritus percunctabatur; quo accepto ab his qui circa se erant, & postquam vagari passim de ipso tam celebrem famam intellexit, pro vitro

scy.

scypho nostratem argenteum dedit,
multisque suadentibus hospitibus cū
eo dentes ablueret annuit sanè, & ea-
dem die, instantique nocte id pluries
faciens sistere sese dentes, & dolore se
levari sensit, ut manè penitus ipsis fir-
matis, & sine ullo doloris vestigio Ge-
nuam versus obequitaverit.

*VESICAM AB EXCORIATIONE
celebri hoc Oleo curatam.*

IL lud quoque non prætereundum
censeo, tanquam vitæ mortalium
usui accommodatissimum, & verissi-
mum futurum exemplar, quando in
privato omnem medicamentorum
vim, & utilitatem tam eleganter di-
gnum hoc Oleum exsuperavit. Erat
vir sanè peregregius, & his in oris casu
peregrinus, ac multos annos vesicæ ex-
coriatione affectus; & licet diutiùs
tam atrox ulcus sustinuisse, quoniam
tamen ab incentivis, & nocumentum
afferentibus pro prudentia abstine-
rit, & juvantibus usus fuerit, visum
est stetisse, & ultra minus progressum.
Non erat propterea quin plerumque
rotiens ardenter flamnam emitteret,
quo-

quotiens natura per meatus solitos urinam provocaret. Intelligens autem quām pluribus communibus accidentibus, & variis morbis Olei nostri præstantissimum ministerium occurrisse, ipso etiam actatum uti instituit, & superpositis consulto fomētationibus, ac mollificationibus iis in locis, nec non leviter evacuantibus insumptis, salutiferi Olei hujus stillam per auream syringam in membrum suaviter infudit, quæ profecto licet tres horas illos meatus suprà humanam æstimationem inusisset, tantundem postea lenitatis attulit, ac in horas magis aduersionem deficere, & pristinam afferre valetudinem vir ille conspexit. Ubi sanè ob tanti facti magnificentiam attonitum penè hominem vidi, & quod de inevitabili, & perpetuâ afflictione, fummi, optimi, & maximi Domini nostri benignitate, ad salutem redierit.

NODOSA CHIRAGRA DURA- cbensem liberatum.

DEmetrium Presbyterum Durachiensem nodosá chiragrâ importunè fatigabat, & utramque manum intan-

tantum tenebat, ut præ humoris per-
eantis ingruente colluvie articulorum
nodi incredibiliter intumuissent, &
proprium uniuscujusq; officium ami-
sisse visterentur. Contractietenim, &
adunci, quasi ad prædam accincti, ho-
minem angebant, cruciabantque, &
sæpen numero intendente dolore, quæ-
les audiri apud manes referunt, emit-
tere homines vocem, & inhumanum
sonantem non sine molestiâ sentieba-
mus. Hinc cum adhiberi sibi quando-
que ea, & non sine difficultate passus
esset, que ad propinquorum preces pig-
mentariis, auriculariis, & muliercu-
lis plerisque collibuiissent, ac minimi,
aut parum se profecisse animadvertis-
set, salubri Oleo nostro tandem uti à
charissimis parentibus persuasus con-
stituit, & eo calefacto pennâ se inungi
sustinuit, qui ne quidem se quemvis
aspicientem paulò ante vix ferre po-
tuisset. Quod sæpius reiterans agdies
per paucos, Domini benignitate, con-
valuit.

(o)

C

EPI

EPILEPSIA LABORANTE M
*Traguriensem, sola Olei insumptio-
 ne curatum.*

Venerat ad salutiferum montem curationis gratiâ *Nicolaus Traguriensis*, qui quasi perenni intestinorum dolore, & extorsione tenebatur, et si quo nomine passio illa vocaretur sive *Colica*, an autem aliter, ignorariet, quandoque autem in tantum alterabatur, ut epileptico dissimilem nequaquam dijudicasses, quod oculorum eversio, despumantia labia prognosticabant. Tum verò maximè, quod eam præfentiens, si forte ad ignem stetisset, igni cœu singulari, & tutissimo profugio se ultrò credere non dubitasset. Hic quod nobili genere esset, moribus conjectari licuit, quibus extra omnem barbarum ritum utebatur. Indognitum rāmen huc adventasse ferunt, Complures quæritasse thermas asserebat, & se nusquam unquam profecisse, ideoque curiosissimè hoc loco inquisivisse, quonam pacto his uterentur, Oleum ne in grande infunderent vas, & humana balnearientur corpora,

an

an autem inungerentur, an verò pēt
diætas, ut alibi fieri solitum est, ad fa-
tietatem insumerent. Quumque la-
borantia tantūm membra perungi,
neque aliàs ad bibi Oleum, aut ex eo
lavare quenquam suetum fuisse intel-
ligeret, quoniam intrinsecus distor-
quebatur, si quotam ad hiberet, ratus
ipse factu præstantius fore, ad unde-
cim scyphos nostrates saluberrimi O-
lei quantitatē insumpsit, licet & ü
qui aderant dissuaderent, ac neminem
ante hac tanto se discriminis supposuif-
fe attestarentur. Nicolaus tamen fa-
lutis stimulis concitatus, & pristinæ
valetudinis desiderio succēsus amplius
etiam absumere præsto erat. Sed ve-
xari se admodum acriter sentiens, &
propè se tantæ molis Olei actione exi-
naniri cognoscens, duobus præstanti-
bus viris, qui pro more fonti custodiæ
causâ præterant, eos sub lacrimans aspi-
ciens, loculum aureis, & argenteis nu-
mis refertum cum argenteo loro, cui
numularius loculus erat affixus, tra-
didit, orans sese commendatum habe-
rent, & morituro sibi funebre obse-
quium pro dignitate instruerent, ac
æris partem erogarent, quoniam si,

Domini gratiâ, victurus esset, quandoque posset hominibus declarare integrato sese nunquam subvenisse, se ipsum totum in præsentia eorum manibusquam fideliter commendare. Moxque factum est, ut quoniam rupi hæsistans staret, & codicillis quicquam adhuc addere gestiens, pronus ad astantium eorum pedes languensque decideret, & exanimo simillimus fieret. Hic eorum alter, ut frugi homines erant, solo protinus considens genu suum moribundi Nicolæ capiti supposuit. Hic ubi ad confricationem, fomentationesque venire cæptum est, en sudoris profluvium ingens uti secutissimè resoluturum hominem adorsum est, & quantum à nemine ante hac defluxisse potuisse putent, profusque valido oppressus singultu in faciem ex insperato cessit, ibique singulum in æstimabilem vomitum, & totum hominem vehementer concutientem commutans, ceu animam esset emissurus, villosum, & ognigrum vermem ad annularis digiti magnitudinem, insolentissimè naufragans, eructavit, ac totius corporis diremptis compagibus incredibilem ob laborem laesus,

(53)

fus, mirificè que desudans, & semivis remansit. Qui aderant, non equidem satis rei novitate duci in admirationem poterant, vermeque in lapideum colliso, eum saxo contudere, cuius facti crepidinem, ac si tormento ignis additus fuisset, rivum omnem replesse affirmant. Quimque post circiter horas duas Nicolaum aliquantisper respirasse cernerent, eum anxium, & anhelantem erexere, ad manusve vicinam in villam deduxere. Ubi recepto cibo, potusque refectus est, ac Domino Deo nostro, qui sedet super thronum, & Agno salutem, & honorem, & gratias dixit, quod omni morbo esset ejus miseratione liberatus. Dixit cum iis egit, demumque abscedens aurum obtulit, & ex urbaniitate recusantibus, singulis tamen aureum nostratem in dulce amoris pinguis, signumque reliquit.

STETISSE INTRA FOMITEM
Oleum donec Scortum superventum
eliminatum est.

Minus fortasse planum videbitur esse quod narro, quod tamen ex-

C 3 pli-

plicare intelligo: quamvis incredibile
dumtaxat iis visum fuerit quibus ob
cordis duritiem viam veritatis adhuc
obscuram esse, divina providentia da-
tum est. Prostituendi se, ut est ava-
rissimum, & turpisimum genus Me-
xetricium ad oleastrum salutiferum,
fontem, occasionem sibi nactum est
Scortum elegans quoddam, ratumque
cum eō pro variis diversis morbis cu-
randis concurri cœptum sit, facile pel-
licere hospites, & solum solo in hospi-
tiolo cum peregrinis comeditans, ligu-
riensve, invictos etiam quodammodo la-
cessere advenas posset. Quæ profecto
facultas, neque animo par videri po-
tuit, quod natura primum mortalium
genus ad libidinem sit, attamen qui
nostrorum diligentissimus Scrutator
est cordium labefactari nullo scelere
patitur, quod tam uberi gratia ad com-
munem omnium utilitatem, & ejus
perennem gloriam impartitus est. Ita-
que postquam ausum est tam sacrum
intrare limen eos omnes duos dies, qui-
bus locum impudenter incoluit, etsi
plurimos blandiendo tentasset, velut
enim essent horrendum patraturi fa-
cinus, nullis adulationibus, nulla ejus
for-

(55)

forma, & nulla comitate ad fornicanum pellecti sunt : Ac ut agnoscerent ingratum fore Domino perniciosum illud animal tanti loci incolam fore mira dicam, sed veritate quidem constantia, ne vix minimam benedicti liquoris stillam è fomite scatere Domum permisisse, quandiu ibidem venenosus Serpens ille moram traxerit : Quod Monzibinii divinâ inspiratione advertentes è loco, & eorum finibus tam confidentem pestem protinus arcuerunt : quo adhuc abscedente resolvi fomes hic sacer in tantum cœpit, ut Cælorum clementia conspicarentur si bi resarciri quod duos amiserant dies.

NE STILLAM QUIDEM ETIAM
Olei emissam quo ad tres adfucere Fonti: qui secum lusuris talos supponere falsos conjurarant.

Quis tam agrestis, tamque feri animi esse poterit, ut ambigat eum, qui Virginem parere facere, non etiam integrum dietam in propriæ Mineræ fomite stetisse saluber hoc Oleum jussisse ? quod omnipotentiæ suæ justitiæ displicuit tres nepharios juvenes

entes tanti loci contaminandi causa,
adversus advenas super chartularum,
& talorum ludo conjurasse, huicque
perexisse: quo datis intra se signis, tum
verò falsorum talorum suppositione
omnes circumvenirent, quos ad ludā
allicere uspiam possent: Nonne sum-
mo rerum patri, & domino curæ id
fuisse considerandum est? Pergat ergo
insanum vulgus, & insurgere definat:
discatque nostro tempore miracula
non amplius desiderare: quorum co-
pia ad superbientia pectora humilian-
dum ad duros animos conterendum,
& ad ferrea corda molliendum stultis,
& tardis corde ad credendum populis
etiam non instantibus, non petenti-
bus: oculis nostris in dies, in horas, in
momenta incomprehensibilia Domi-
ni nostri benignitate subjiciuntur.

EPILOGUS DE VIOLEI, ET Virtute.

INnumerabilia itaque, & fructuo-
sissima juvamēta nobis ex hoc tam
salubri fonte, Illustrissime Princeps, &
ad infirma corpora succurrenda, & ad
mentem benè instituendam, afferi-
ne.

nemo eat inficias. Quæ sanè si digestæ
 magis per singula peregrinans velim,
 iis adjicere, quæ sicco hoc nostro, &
 horrido dicendi modo paulo antè con-
 numeravimus, tot profecto, tantaque
 esse discerneres, quod nedum Excel-
 lentiæ Tuæ, sed & ferè universo Orbi,
 neque abs re, dixerim, stuporem adde-
 rent. Nec mirum id quidem cuiquam
 esse videatur. Nam quum supremum
 omnium Oleorum liquor hinc inde-
 manans, & sublime juvamentorum
 omnium columnen igneam quasi pro-
 prio quæsitam jure, ut supra ostendi-
 mus, naturam non deserat, non enim
 longè admotum ignem concipit, & in-
 genti deflagrat ardore, an fortè in tot,
 & tam diversis experimentis sentire
 verebimur? Quin attrahat, dissolyat,
 mundificet, delicet, consumat, Epi-
 lepticos, Artheticos, Podagricos, Chi-
 ragricos, Paralyticos, Asthmaticos, cu-
 ret, Iliacum, Colicum, Genuum, Ma-
 tricis, Renum, Dorsi, Vesicæ, ac Den-
 tium dolorem levet, Stranguriam,
 Dysuriam, Excoriationem, Vertigi-
 nem, oblivionem, antiquam etiam
 tussim, ac Stomachi frigiditatem, &
 Matricis præfocationem suffumigio

sufferat, Ulceribus antiquis conferat,
 Recentia vero exsiccat, & cum suo sanguine conglutinet interpellares, Scabiem, Pruriginem, Impetiginem, Pustulas, Tuberem, Tineam sumoveat,
 Schiaticam eradicet; Venenatos morbus moderetur, odoratus simpliciter catarrhum arceat, resolvat, omnem ventositatem relaxet, lumbricos, & vermiculos, undecunque humanum distorqueant corpus, exterminet, & qui ab extra oberrant, fugerent. Si tamen frænatum, & omnino cùm ceteris singulas eas passiones juvantibus, & cùvantibus moderatum, pensatâ laborantium complexione, ante purgatis corporibus, adhibitum fuerit. Quando maximè simplex eas inter nos operationes mirum in modum salutem afferentes ostendat; quas nec quidem alias naturalis simplicis ullius virtute exhiberi posse crederemus, nisi vim Numinis in eo cœlitus, & miraculose demissam, ut in probatica Piscina, illa conspicaremur.

Latuit hactenus, Illustrissime Princeps, occultum, & circumfidentium populorum cœcitate circumfusum. Neque tamen ullius ingenii aciesstante fuit

fuit, quæ Oleorum omniū quasi quin-
 tæ hujus Essentiæ, incorruptibilis pe-
 nè naturæ vim, virtutemque penetra-
 re potuerit. Neque ipsi nostrates Me-
 dici, ut pace eorum dixerim, quorum
 ea intererat nosse, aperuerunt. Quum
 ergo ipse cum Cicerone sentirem esse
 animorum, ingeniorumque naturale
 quoddam pabulum considerationem,
 contemplationenique Naturæ, ad ma-
 ximæ hujus, & occultissimæ rei inda-
 gationem, non levicū labore simul,
 & oblectatione, me contulit. Et quo-
 niam hac in parte rectè me sensisse a-
 nimadverti, amoenissimā completus
 est animus voluptate, præclarèque, ut
 ille dicit, mecum actum esse putavi,
 quod in rem excellenti, verissimum
 quod fuerit, non sine ingenti studio, ac
 jucunditate invenerim. Nec putet
 quisquam subvenire me erroribus us-
 quam intendere. Quum nec quæstus,
 neque ostentationis causâ hic philoso-
 phemur, ceu sophistæ consueverunt,
 sed veritatis zelo succēsi quā innixum
 humanum genus per opportunitatem
 optionem sibi ad salutem nanciscatur.
 Quod sibi quidem factu facillimum
 fuerit, cùm nīl approbare nos non co-

guitum intellexerint. Injecturos ta-
men, plerosque aculeos tortuosè illo
suo disputandi genere nō ambigimus,
qua tresquinque, & album Corvum,
ac nigrum Cygnum, sæpius argumen-
tari conati sunt. Ubi velim eos non
prætereat ita cavisse nos pro veris falsa-
tanquam turpissimum probare, uti
pulcherrimum, & jucundissimum, ve-
ra videri quæ dicimus, existimasse.
Benè vale Dive Clemens Noster.

*Ex Castellariano Strozza nonis De-
cembbris 1460.*

Etsi scribens multos mihi sum pse-
rim judices: quoniam tamen, ceu pau-
lo ante, veritatem profiteor eorum
quæ scripserim, ad generosi animi par-
tes me cōferam, prestat enim opinione
giabili facere.

FRAN-

(61) 50
FRANCISCUS ARIOSTUS
PEREGRINUS

*Illusterrimo, ac Excellentissimo Principi
& Domino.*

D. BORSIO DUCI, ETC.

Sal. pl. dicit.

SE prima io non bò posta in luce questa
bumile Operetta, e lucubrata nel
tempo io fui in Castelloariano Stroz-
za Pretore, & prima non la bò adviata al
suomagno, & destinato segno, gli respecti
sono stati honesti, & acceptabili: perche
bò vol suto consultare più, e più eruditissimū
Filosofi, e Medici, si à loro judicio Io hab-
bia enucleato la vera, e sincera essenza,
forza, e virtù di tanto, e così celebre liquo-
re, quanto io fento essere questo laudatissi-
mro Otio Monzibino, e cognosciuto per lo-
ro benignità grandemente confirmare, e
laudare, quanto io bò explicato, & per loro
rescripti, quali per humilità non adpongo a
la operetta: come consta maxime al no-
stro magno Philosopbo, e Medico, e summo
Oratore, Hieronymo Castello, floridissimo
ornamento di questa splendidissima Aula
ducale. Ecco la mando in dono, e dedica-

za al jocondissimo nome de la Excellentia
 Vostra, supplicandola accepti gratiosamente,
 come suole quello gli è porto da li fi-
 delissimi suoi, e carissimi servi. E se bene
 egli è dono minore de li perpetui meriti rice-
 vo da tanta gratia, egli è però tanto quan-
 to più per bora puote l'bumile mia sorte for-
 ze, & tenue inzegno, per magnificare, &
 accrescere il celebratissimo nome Borsiano,
 e quello delectare per le efficacissime pro-
 prietà sue, per la novità de li stupendi, &
 maravigliosi effecti uditi, & in gran parte
 veduti ivi extesi: monstrando come per lo
 fausto, fortunato, e felice tempo del suo re-
 gne si sia scoperta così peculiare, & salu-
 tifera bona oleastre, e più secunda, e me-
 morabile de quella diurna trans Tiberina
 de Octaviano, e nella più fertile, più for-
 mosa, più jocunda, & à la Excellentia V.
 dignamente più grata, & accepta regione
 de l'universo suo, e florentissimo Dominio.
 Benè vale Dive Clemens noster.

Ex Monticulo idib. Decembris 1462.

R.E.

RESPONSO

BORSIUS DUX, ETC.

Dilectissime noster. Le vostre
littere babbiamo lette cum dol-
cezza, e piacere assai, perche le
sono elegante, & ornatissime. Ellibretto
autem ci havete mandato cum epse è acce-
ptissimo, sì per la materia, sì perche è tutto
gentile, e limato, e terso, e digno d'ogni
Principe. Così vi comendiamo del studio,
e lucubrazione gli havete posso. Et anche
vi havemo gratia del presente tutto nobile,
& polito. Vale.

Ferrarię 29. Decembris 1463. à Nat.

Claro Juris Consulto Dr. FRANCISCO
ARIOSTO Potestati Monticuli, dilec-
tissimus noster.

TRI.

TRIBRACHI MUTIN.

Ad facundum, & eximum Juris Consultum

D. FRANCISCUM ARIOSTUM.

QUAM Monzibini vis est miranda liquoris:
Tam laus ingenii clara Arioste tui.

Utque per ora Virū quod tu meditaris abortu,
Solis ad Oceasum nobile curret opus:

Sic tua non ullis facundiā decidet annis,
Non ut ab humano, sed Iovis ore data.

Te nihil ergo velim tetricas horrere Sorores,
Majus ab exequiis quod tibi nomen erit.

FR.

FR. HIERONYMUS BENDEDEUS
Amantissimo, ac semper Observando De-
nino

FRANCISCO ARIOSTO
 PER EGR.

Sal. pl. dicit.

ACcepi ampullam illius cui divini Olei;
 quam nudius tertius ad me dedisti;
 imprimisque magnopere sum admiratus
 coloris pulchritudinem, & mirificam
 ejus odoris suavitatem: quibus mediis fi-
 dius rebus animus mirifice commotus, &
 incitatus est; ut in eo quoque non minus
 virtutis inesse crederem. Verum & expe-
 riendi propediem major facultas dabitur:
 & intelligendi Te non frustra in eo lau-
 dando, & tantum ingenii, & otii posuisse.
 Si bæc copiosius, quam id quod spero, & ve-
 bementer opto fuero asscutus. Libellos
 tuos quos rogasti ut corrigem, si quid in-
 iis Librariorum vel incuria, vel inscitia
 corruptum, vitiatumque esset, pro medio-
 critate ingenii ad te emendatos remitta.
 Tu si quid in iis præterea vitii, vel erroris
 compereris, aut ignorantie nostræ, quod
 nonnulla nobis non satis nota sint, aut cer-
 tè ce-

sè celeritati veniam dabis. Nobis profectò
id studii fuit: si minus ad unguem, ut ita
dicam: tamen emendatores ad te redi-
rent. Vale, suavissime mibi, & semper ob-
servande pr.: meque ut facis ama.

Ludovicus Carrus Domino Francisco
Ariosto. S. pl. dicit.

Verbis meis non possem explicare,
quanta voluptate legerim ornatissi-
mum libellum tuum, in quo & sumus ad-
mirati Olei illius divini, animique tui in-
genii excellentiam singularem: sed quid
ego te tua ne tibi nunc praedicem, aut ex-
tollam, qui sim talis, ut à me tu nullam
omnino laudationem expectares, studium
tamen tuum in illo Oleo celebrando, ac Di-
vi Borsii nomine illustrando diligentiam
magnopere probamus, & gratias ingentes
agimus, quoniam nobis potissimum istum
laborem non mediocri utilitatifore confidi-
mus, libellum ipsum nunc tibi remitto, me-
que totum tibi tradeo. Vale.

VIII. Kal. Augusti.

J E S U S,
 Barnabas Percivallus Racanethensis
 Francisco Ariosto Juris Consulto.
 S. P. D.

Nescio quid de te potius inscribendo admirer, Vir insignis, an gravitatem cum ornatu, an pressitudinem cum elegancia: quantum & ingenio, & doctrinae va-
 leas optimè id declarat, quem ad te remit-
 to libellus iste tuus de Oleo Monzibino: Tu
 situm Monzibii montis legentibus ante ocu-
 los penere videris: Tu vim Olei, atque vir-
 tutem ita acute indagare visus es, & va-
 riis exemplis, atque experimentis cum omni
 ornatu, atque elegantia approbare: ut te
 verum acutissimum physicum, nec non &
 bistoricum appellare liceat: Quare quam
 dulci, & mellifluo, ac gravissimo tuo dicen-
 di caractere me pluribus diebus maximè
 delectaveris, & tam pretiosi, ac saluberrimi
 Liquoris Monzibini Olei naturam, vir-
 tutemque me ignorare nolueris: quas pos-
 sum tibi ago gratias. Bene vale, & me ut
 ames oro.

Ferrariæ pridie Id. Decembris 1467.

Digitized by Google

INDEX RERUM, ET VERBORUM.

A Riosti natales, & vita.	
	pag. 9
Brachiorum debilitas curata.	37
Cancer membra genitalis era- dicatus.	40
Carbunculus curatus.	39
Castellariano Strozza, oppi- dum.	22
Catulus à scabie liberatus.	28
Chiragra curata.	48
Cæcus luci restitutus.	42
Colica passio sublata.	38
Crurum ulcera trigenaria cu- rata.	37
Cubiti debilitas profligata.	37
	Cur-

Curliana fossa.	19
Elephantia correptus sanitatem recuperavit.	43
Epilepticus curatus.	50
Floraneus ager.	19
Fumana herba.	21
Humeri dolor sublatus.	33
Lumbrici fugati.	29
Lupa exterminata.	32
Matrix ulcerata, ad pristinam redacta valetudinem.	49
Monzibii oppidi situs.	19
Niraneus ager.	19
Oculi lumen ob subortam per- lam ademptum puellæ resti- tuitur.	33
Odontalgia sedata.	46
Olei Monzibinii, caliditas, & siccitas.	24
Proprietates variis morbis oppositæ.	58
Situs	

	—S(0)S—
Situs, & ortus.	19
Suavitas, & odor.	22
Synonyma apud Scriptores.	23
Oleum Monzibium, de Asphal-	
ti genere est.	23
Ignem concipit.	57
Cutis vitia emendat.	58
Sulphuris mineralis, & spi-	
ritus pars aerea est.	24
Pes securis i&tu divisus, postea	
consolidatus.	36
Secla flumen.	19
Vesicæ excoriatio curata.	47

• 5(1) •
Illustrissimo, ac Celeberrimo Viro

D. ABBATI

FELICI VIALI

In Patavinâ Universitate Botanices Professori.

Um primūm operā ac singulari munere Illustrissimi, ac Famigeratissimi Viri D. Malliabechii (ad cuius Musæum veluti Emporium confluunt pretiosiores Literatorum merces) ad me delatum est Opusculum Francisci Ariostide Petroleo Mutinensis agri ccxxxv. ab hinc annis conscriptum, ac nuper à Clarissimo Viro D. Oligero Jacobæo Regio in Daniâ Professore Typis Haffiensibus traditum, non potui, fateor, Vir Doctissime, quin nostratum Socratiæ succenserem, dum è tam disfatis regionibus Clariss. Professores insurgere viderem, qui res nostras

D illu-

illustrarent, & Orbi literato communi-
carent. Puduit quoque non parùm
quòd Jurisconsultus harum Scaturigi-
num historiam primus cōscripserit, &
admirandas hujus liquoris virtutes li-
teris tradiderit, dum illorum tempo-
rum Artis Medicæ Professor aliquis
provinciam hanc suscipere debuisse;
Franciscus enim Ariostus se tunc tem-
poris Monticuli Prætorem fuisse re-
fert, quod Oppidum Regiensis Ditio-
nis est. Ubi tamen totum librum per-
legi hisce nostris Petrolei Fontibus
admodum gratulatus sum, quòd tam
dignum Praeconem nacti fuerint,
qualis est Franciscus Ariostus; pere-
legans enim est libellus, ac tali stylo
conscriptus qualis horum Fontium
dignitatem, ac præstantiam decebat.
Ipsi quoque Ariosto mihi gratulan-
dum fuit, quòd tam celebrem Patro-
num sortitus fuerit, qui illius alioquin
perituras chartas scombris erepserit;
nisi enim hujus Regii in Daniâ Pro-
fessoris diligentia, ac amor in lite-
ras Opusculi istius penè sepulti miser-
tus fuisset, Francisci Ariosti nomen
nox alta pressisset, cum tamen inter li-
teratos viros meritò recenseri debeat.

Me.

Mecum itaque animo versans, an publicæ utilitati quicquam profuturus essem, si Libellum hunc Typographis nostris recudendum traderem, ac tam egregium Scriptorem, sed ignotum, Patriæ, suisque Provincialibus redderem, dubius h̄erebam an id gratum futurum esset huic Sæculo ad res novas solūm intento, & in Animali Regno abditiora quæque minutatim perscrutanda occupatissimo, donec tandem duo occurrere, quæ h̄esitantiam meam sustulere; unum quidem tuus hortatus extitit, Vir Doctissime, qui non solum præsens, cum Anno elapso Mutinæ ad aliquot dies morā traheres (quo tempore suavissimâ, & eruditissimâ tuâ consuetudine perfrui mihi non sine magno fœnore datum est) sed etiam absens per literas stimulos addidisti, ut quando duo, vel tria tantum hujus Opusculi Exemplaria è Daniâ in Italiâ delata fuerint illud in coīnune bonum recudendum curarem, ac eidem Observaciones meas de harum Scaturignum præsenti statu attexerem; alterum verò quod me ad Mutinensem Opusculi Editionem impulit, fuit ejusdem Opusculi Exemplar M. S. in

D 2 Esten-

Estensi Bibliothecâ repertū (quod eruditissimi P. Bachini Bibliothecarii operæ, ac bonitati debeo) multaque alia egregia ejusdem Auctoris Opuscula, M. S. hac occasione inventa, ut Dialogus de Divinâ Providentiâ, Sermo de Purificatione B. Virginis, Epistola ad Sextum IV. Pontificem de rebus summo in Pontificatu suo agendis. Injurius itaque hujus egregii Scriptoris nomini, ac potissimum Ludovico Ariosto, cuius divinâ Poesi summè delectatus sum, mihi visus fuisset, nisi Francisci Ariosti multifariam doctrinam, eruditionem, & magnam apud Literatos illorum temporum existimationem, hisce Regionibus, ubi olim vixit, ac enituit cognitam redderem.

Nostrum igitur Exemplar M. S. cū Opusculo Hassniæ impresso cepi conferre, ac nonnulla in nostro inventa sunt, quæ in altero nullo pacto leguntur; sunt autem binæ Observationes in fine Opusculi, quæ pietatem redolent, in quibus bonus ille Vir refert ob præsentiam Scoti, & aliquot Lusorū hos Fontes ab Olei emanatione stetisse; in fine pariter Epilogi extant ejusdem Auctoris protestatio adversus ob-

tre.

trectatores, Epigramma Civis Mutinensis ad Auctorem, ac tandem in fine Opusculi tres Epistolæ eruditorum, Hominum illorum temporum ad Auctorem in Operis commendationem. Hæc omnia igitur editioni nostræ placuit adjicere, ut Scriptoris tum pietas, tum existimatio penes Eruditos illius et vvi magis innotescat. Nō exiguam quoque operam contulit hoc M. S. Exemplar ad multa emendanda, quæ in Hassniensi editione obscuritatem aliquam parere, & Lectorem remorari poterant.

Ad invisendas igitur hasce Scaturigines, quæ ad 12. millia passuum Appenninum versus Mutinâ distant, me contuli mecum Ariosti libellum gestans, quòd cum devenissem solitarium loci genium suspiciens (cui mehercùlè Numen aliquod inquilinum veterum cæta superstitione affinxisset) cuncta perlustrare cœpi, & cum iis conferre, quæ tot annis anteà in Opusculo leguntur descripta. Profectò loci facies non multum ab ea discrepat, quam Ariostus eleganter delineavit, nam ad dexteram Montis Gibii planitiem versus (qui Mons omnes supereminet, ac

in summitate Oppidum ostentat ejusdem nominis) duo alii Montes extant præalti, nec multum inter se dissiti, quos inter angustus clivus in imo visitur, per quem rivus decurrit ab Indigenis dictus *la Scbianca*, quod nomen subtituit Ariostus, solum innuens fluentum illud ex ingenti ruinâ hujusmodi nomen sibi comparasse, quod à verbi nostrati significatione non multum abludit, cum vox talis *Divulsionem* significet; sic Montis dorsum, per quam ad R̄ivum descensus est adhuc nuncupatur *la Ruvina*; verisimile est autem ex præcipiti ruinâ in hisce nostris Mōtibus, qui toti subantrosi sunt, factam fuisse aliquād̄ angustam hanc Vallēm, & veluti Rimam, cum prius forsū unus & idem Mons essent. Sæpè verò contingit, ut in hac Montanâ Regione, quæ Planitiem nostram respicit, ac variis in locis ignem efflat, Terra subsidat magno cum strepitu, qualem calamitatem prægressâ hyeme experta sunt varia Oppida, ac Villæ, ut Colonis aliò migrandum fuerit.

Vallis hæc igitur, quæ Montes hos interjacet eâ parte quâ Orientem respicit Rupem habet præruptam, ac adspectu

specu horridam, qualem Auctor O-
pusculi descripsit; Rupes hæc ad satis
longum spatiū leni curvaturā meri-
diem respiciens exporrigitur, totaque
à vertice ad imum usque ubi decurrit
Rivus albescit; æquis verò intervallis
ità distincta est, ut ab aratro sulcata vi-
deatur; quod autem mirum est in tam
longo tractu, ac in tanta altitudine ne
herbulam quidem, vel fruticetum ali-
quod reperire est, tam inops ac squal-
lens in cute facies est loci qui intra tan-
tum recondit thēsaurum, more scili-
cet fodinarum, quæ quò metallorum
dijtiores sunt exteriùs squallidiores ap-
parent. Altera pars tamen Montis op-
posita, per quam in Rivum est descen-
sus non in amena est, nam culturæ pa-
tiens est, & Arboribus consita, satis-
que frugifera, binas propterea hasce
loci facies non nisi cum quâdam horro-
ris, & jucunditatis mixtura intueri li-
cket.

Inimo Vallis itaque, ac secus Rivū
è Rupis ventre Petrolei Scaturigines
erumpunt, quæ modò numero tres ob-
servantur non admodùm inter se dissimilatæ;
unius tantum meminit Auctor
Opusculi, ac eam putare licet quæ me-

dium locum, & sublimiorem situm obtinet, cum ab Indigenis Fons vetus, & Originarius appelletur, ex quo uberior Olei proventus obtinetur quam ex reliquis ad latera positis. Oleosam hanc Scaturiginem, cum primùm innotuit, adspectui obviam fuisse arbitri licet, postmodùm verò ab Incolis ad uberiorem Olei copiam impetrandam excavatum fuisse subterraneum ductum, qualis nunc visitur; per scalam enim in Saxo insulam ad gradus 24. satis commodus ad parvam Scrobem est descensus, cujus profunditas duarum ulnarum est circiter aquam canticantem continens, in quâ Petroleum innatat. In Scalæ fornice, qui totus scrupeus, ac parvis varii generis lapidibus coagmètatus est penes Scrobem rima visitur unius palmi latitudine, longitudine verò unius ulnæ, ex qua Rimâ, quæ in Rupis adyta tortuoso lapsu se recondit, aqua sensim defluit, unâ cum innatante Olei vecturâ. Cum loci obscuritas curiositati meæ non parùm officeret mihi volupe fuisset lucernâ accensâ cuncta exactius perlustrare, sed periculosa plenū opus aleæ rem hujusmodi esse Fontis custo.

custodes monuere , cum Petroleum Naphtæ ad instar è longinquo , æstate præsertim , ad flaminam transiliat , ac temporis momento , experientiâ teste , locum subterraneum totum incendio opplere possit cum extremâ adstantiū pernicie .

Petroleum porrò , quod Fons hic vetus suppeditat ruffi coloris est , quod vero ab altero ad lævvam posito educitur aliquantum nigricat , Balneum nigrum propterea appellatur . Odorem autem adeò gravem exhalant hæ Petrolei Scaptensulæ , ut in illis diutius immoranti graves capitis dolores suborientur ; hinc per estatem ob partium volatilium promptam diffusionem Petrolei collectio Operarios non parùm infestat , quod hyeme non sic evenit ; quin procul ab ipsis Fontibus ad integrum ferè stadium Petrolei odor tam manifestè percipitur , ut pro Ductore esse possit ad locum unde emanat . Mirari autem non semel subiit quomoddò , eum Petroleum ex partibus ità volatilibus constet , illius odor penè ineluibilis sit , ut quotiescunque aliquid illo semel imbutum fuerit odorem tamdiu servet , quam ob causam apud Nostrates ,

tes, quotiescumque à Medicis pro re-medio Petroleum præscribatur ad so-lum nomen horrefcant ægri, ac præfer-tim mulieres, quæ solum perfundi vel-lent.

Ambrosiae succis, & odoriferis Pana-cæis.

Bis in hebdomadâ ii quibus nego-tiū hoc demandatum est Oleum colli-gunt; modus autem hic est: Situlam- ligneam in aquam dimittunt, ac pa-rūm per inclinant, in quam manuāli herbarum fasciculo, Scoparum ad in-star, Petroleum innatans cum aquâ sensim deducunt, aquam exinde, fo-ramine in fundo Situlæ aperto, à Pe-troleo facili negotio seccernunt. Ex Fonte originario Petrolei sex libras, plus minus, ut ajunt, qualibet vice, educunt, quod bis in hebdomada exe-quí solent; reliqui Fontes pauperio-res sunt, imò alter ex his, ut potè ef-fœtus, ostio aperto jacet cuique expo-situs.

Tempus equidem quo Fontes isti Mundo innotescere ceperunt ex ipso Ariosto habemus, qui scripsit id conti-zisse Anno 1464. mense Martio, at quo-modo,

modo, & qui nam casus illos prodiderit omnino subtilius; notionem ergo aliquam hujus rei exoptans ab Indigenis sciscitatus sum num quid hac de re scirent, ac ab iis accepi sibi ab Avis (seu verum, seu fabulosum sit) traditum, Subulcum Scrobem macie confectam, & valde Scabiosam à grege abegisse, ne reliquos Sues inficeret, ac in Vallem illam ubi sunt Petrolei Fontes propulisse, quæ post aliquod tempus domum, & haram regressa est pinguis, & fatis nitida, cum non exigua Porculatoris admiratione; verum cū rursus Scrobus hæc in eandem scabiem recidisset rursus à Subulco in eundem locum propulsa est, quòd cum devenisset Scrobem quandam aqua plenam celeri passu petiit, in qua cepit se voluntare, ibique ad aliquod tempus relicta à Scabie denuò convaluit.

Is est igitur Fontium Petrolei Montis Zibii præsens status; sicuti verò tota Vallis, quæ Montes hosce interjacet, glebæque ipse hujus Unguinis odore perfusæ sunt, cum ex illis per destillationem aliquam liquoris portionem elicì experientia demonstrarit, sic Incolæ lucri appetentes sæpiùs proximis

in locis Rupem perfodiēdo novas Sca-
tebras scrutati sunt , sed hactenus ope-
ram perdidērunt , nihilque Olei repe-
rere.

Huc usque , Vir Doctissime , Histo-
riici partes egimus , modò Philosophi-
cam , & Medicam personam indua-
mus . Quamvis generationis modum ,
seu Chymicum processum quo poly-
dædala Natura Magisterium istud cō-
ficiat exponere velle , divinare potius
sit , quām solidis rationibus certi ali-
quid statuere , verisimiliter tamen con-
jectare licet totum id vi ignium sub-
terraneorum perfici , qui in Rupis ven-
tre tanquam in Furno Chymico bitu-
minosam materiam , quā solum istud
luxuriat , fundant , & colliquent , quæ
postmodūm unā cum aquā sub Olei
formā per rimam in descriptam Scro-
bem , veluti in Recipiens , defluat . Tra-
ctus autem iste Mutinensis agri , ubi in
Colles assurgit , bituminosā , ac sulphu-
reā materiā ad saturitatem refertus
est ; varios ignes præterea intus alit ,
flamasque , & saxa ingenti fragore
quandoque eructat , præcipue in loco
dicto la Salfa , qui locus à Petrolei Fon-
tibus Montis Zibii ad quingentos pa-
sus

fus circiter distat.

Satis autem curiosa est hujus Vulcāni Spiramenti Observatio, quarē non abs re fuerit circa illius contemplationem paululūm immorari ; in summitate Collis parva planities sedet, in cuius medio hiatus visitur Crateris formâ, cuius diameter tres Ulnas circiter non excedit, unde materia quædam bitumosa continuò sursum protruditur, ac ad modum pultis ebullit : interdum verò, impendentibus præcipue magnis temporum mutationibus ex illo hiatu ingentes flammæ erumpunt, unâ cum faxorum, & cretaceæ materiæ projectione, tanto quidem fragore, ut in ipsâ Civitate interdum, noctu præsertim, strepitus nō secus ac Æneorum tormentorum exaudiri soleat : A' Senioribus loci accepi Collem illū ex hujusmodi materiæ, & faxorum rejectione notabiliter in altum excreuisse, & subjectam Vallem ferè complanasse ; hujusmodi occasione mentem subiit illud Falloppii nostri, qui in libro de Metallis, & Fossilibus cap. 7. tradidit, Montes constructos fuisse ex Saxis in ipso Mundi exordio, Saxa vero è sicca exhalatione generari, hanc-

que ob causam Montes crescere , seu faltem reparari , nam alioquin , ait ille , *Montes non essent perpetui , cum semper & à Sole , & ab aqua aliquid iporum abradatur . Collis iste squallens est , ac lapidibus varii generis , totus refertus , paucas propterea plantas nutrit , ut qui illis fidem servare nesciat . Mihi quidem hujusmodi conflagrationem videre non obtigit , rem tamen visu horrendam esse ajunt , ut Incolæ , ac Viatores procul effugiant , ne à flammarum , & saxorum crepitante gran- dine obruantur .*

Rem satis curiosam memorant , Ju-
menta ipsa vicina Salsæ Incendia præ-
sentire ad aliquot dies , ut pascua pro-
xima aversentur , quod facile credide-
rim , cùm Animalia in terram prona ,
& pabulum continuo queritantiæ ter-
ræ halitus acutius percipient , quām
homines surrecti , & ad altiora intenti ,
hoc præcipue in loco , ubi ante eruptio-
nem viscera Montis exæstuant mugi-
ribus , ac bombis præcedentibus ; Lo-
cus propterea desertus est , ut pote sta-
tio male fida Agricolis , ac Pastoribus .
Materia porrò , quæ ex illo hiatu erū-
pit cinerei coloris est , sulphureum , ac
bitu-

bituminosum odorem redolens, molliisque est, ut pedem intrà craterem immittere periculose sit. Hunc locum forsan illum ipsum esse quem notat Plinius l.2. Hist. Nat. cap. 103. arbitri licet, ubi tradit *in Mutinensi agro statis Vulcano diebus ignem exire solitum*; quia verò Ethnici superstitio familaris fuit, propterea creditum, ignem hunc solitum erumpere sacris Vulcano diebus, cum revera nullus ordo in ejusmodi conflagratione observetur.

Quin apud eundem Plinium locus alter notatu dignusextat, ut qui Montium istorum olim factam disrupti nem innuat, unde forsan Montis concavitas, quæ Rupi est opposita, & per quam in Vallem ad Petrolei Fontes descendens est, *Ruinæ nomen*, quod adhuc retinet, forsan desumpsit; hec autem sunt Plinii verba lib. 2. c. 83. *Fatum est*, inquit, *ingens portentum Lucio Martio, ac Sexto Julio Coss. in agro Mutinensi: namque Montes duo inter se concurrerunt crepitu maximo adsultantes, recedentesq; inter eos flamma, fumoque in Cœlum exente, interdiu spectante è Via Aemilia magna Equitum Romanorum familiarumque, & Viatorum multitudine.*

Eo

*Eo concursu Villæ omnes elisæ, Animalia-
que permulta quæ inter ipsos fuerant ex-
animata sunt.*

Extant præterea aliis in locis similia Spiramenta, quæ noctu, & interdiu flamarum globos cum strepitu eru-
stant, ut in loco quodam dicto, *Bariga-
tio*; quare totus hic tractus Mutinen-
sis, & Regiensis agri, qui ad Appen-
nini radices jacet bituminosæ, ac sul-
phureæ materiæ valde ferax est, nu-
perque in Scandianensi ditione nova
Sulphuris Fodina reperta est, quæ Sul-
phuris purissimi copiam elargitur. Co-
piosum igitur pabulum habent ignes
isti subterranei, ut per tot sœcula po-
tuerint exardescere; quare cùm bitu-
minosa materia in horum Montium
visceribus ubertim suppetat, Ignis
hunc subterraneum non procul ab his
Fontibus stabulantem hujus admiran-
di liquoris verum Artificem esse cen-
fendū est; licet enim Ignis apud Chy-
micos, ut penes Helmontium, magnus
Analysta, rerumque Mors, ac Destru-
ctor audiat, multorum tamen mixto-
rum Auctor, ac Paren's à Cl. Boylezo
in Chymista Sceptico meritò appellatur,
allato exemplo de Vitro, quod
Ignis

Ignis donum est.

Nequaquam autem crediderim Petroleum nostrum novum fuisse Naturæ productum, sed antiquissimum ejusdem Naturæ Magisterium nostris tamen temporibus à Divinæ beneficentie munere reservatum, quod licet Ars Chymica adhuc æmulari nescierit, nō ideo tamen putare licet natale in suum cuiquam debere quam bituminosæ, & sulphureæ pinguedini, ab ipso Mundi ortu hisce Montibus inditæ, sed cum tali partium mineralium imperceptibili mixturâ, ut tale concretum emergat, eo modo quo ex sulphureis, & omnigenis è terrâ exhalationibus à Solis calore in altum evectis scimus generati in aere *nimbos*, & non imitabile fulmen, quamvis modum ignoremus, quo in aeris Officina paretur fulmen, cujus tam admirandæ sunt proprietates, ut Philosophorum ingenia non minus exercuerint, quam eluserint.

Porrò quod egregias dotes spectat quibus Parens Natura Petroleum nostrum insignivit non est quodd in hoc multum immorer, cum de ipso multi Auctores scripserint, ac ejusdem usus apud exterios forsan frequentior sit, quam

quam apud nostrates. Fernelius 7.
 Meth. ait esse sumē calidum, attenuans,
 penetrans, siccans, ac digerens materiam
 omnem frigidam. Epilepsiam, Paralysim,
 spasmus, ac Uteri frigidiores affectus sol-
 vere. Falloppius noster in lib. de Ulce-
 ribus cap. 11. ad corrigendam frigidam
 Ulcerum intemperiem Oleum Mon-
 tis Zibii valdē commendat; in eodem
 libro cap. de ambustis miram Petrolei
 efficaciam se expertum esse ait in com-
 bustis partibus, traditque se vidisse Ru-
 sticos Mutinensis agri cum exurintur in-
 fundere partem exustam in illo Oleo, & ob-
 servasse successum præstantissimum. Bac-
 cius lib. 5. de Thermis multa refert, que
 sibi ait à Mutinensi Medico communi-
 cata de nostro Petroleo, & ignibus sub-
 terraneis Montis Gibii, & liquorem
 hunc celebrat ad inveteratas junc-
 turum durities emolliendas. Petrolei no-
 stri meminere Matthiolus lib. p. in
 Diosc. c. 82. Cæsalpinus de Metallicis
 lib. p. cap. 31. Brasavolus in Examine
 terrarum, Cardanus de subtilitate lib.
 5. è recentioribus Schöderus lib. 3. c. 32.
 ubi Petroleum Mutinense *Axungiam*,
Macrocosmi appellat, ac cerebro, &
 nervoso generi cōferre scribit. Sylvius
 De-

Deleboe lib. p. c. 14. ubi Emplastro suo carminativo Oleum terræ admiscet. Etmullerus in Comento Ludouc. Tit. 19. Petroleum nobile penetrativum, & resolvens vocat, Oleoque Succini consimile facit; è nostratis verò Bernardus Cæsius è Soc. Jesu lib. 3. cap. 7. & 11. suæ Mineralogiæ, ac postremò Antonius Frassonius in suo libello de Thermis M. Gibii.

Usus hujus liquoris, qui nobis abundè suppetit, ac nō magno constat, apud nostrates, ut superiùs dixi, ob grave olentiam non adeò frequens est, quare nō levis admiratio me cepit quomodo ab Ariosto, & iis qui ad ipsum literas scripserunt in hoc liquore coñendetur odoris suavitas. Mentem subit recordatio, Vir Clariss., quod cum Mutinæ esses, & in Pharmacopolio lagænam Petrolei odorareris, teq; magna voluptate perfusum diceres, ac ego admirarer, ortam inter nos Quæstionem de odorum, & odoratus naturâ, factamque mentionem de Galbano, quod sacri Thymiamatis compositionem ingreditur, ut ex cap. 30. Exodi, cum tamen Galbanum male oleat, & ad fugandos Serpentes coñendetur, ut ex 3. Georg. Gal-

*Galbanoque agitare graves nidore
Chelydros.*

Nolo h̄c de Nasorum gustibus dispu-
temus; Nobis profecto odor Petrolei,
quod Falloppius Stercus Diaboli ap-
pellavit, in censu suavium odorum, re-
ponendus nequaquam videtur, ut ut
Ariostus illius fragrantiam non semel
deprædicet. Suspicari propterea licet
hosce Petrolei Fontes à primæva sui
bonitate aliquantum degenerasse, ac
idem fatum subiisse, quale identidem
ceteris Aquis Thermalibus apud Bac-
cium lib. p. c. 24. ubi agit de Naphta,
obtigisse legimus. Causæ autem hu-
jusmodi mutationum magnæ aquarū
eluviones, terræmotus, Venti subter-
ranei, conflagrationes esse consueve-
runt, quæ in Terræ visceribus priorem
œconomiam perturbant non secūs ac
in humanis corporibus ob varias ægri-
tudines contingit, perturbato, aut in-
tercepto liquidorum cursu, id elegan-
ter carminibus expressit Ovid. in 15.
Meta.

*Nam sive est Animal Tellus, & vivit,
babetque
Spiramenta locis flamمام exhalantia
multis*

Spi-

*Spirandi mutavere vias, quotiesque
movetur*

Has finire potest, illas aperire cavernas.

Cùm autem montana hæc Regio magnis concussionibus ob frequentia ex Salsæ hiatu flammorum, & saxonum eructamenta obnoxia sit, mirum non esset si Petroleum nostrum duorum sæculorum spatio suos manes passum fuisset, ac illi aliquid ex odoris, aliarumque dotium præstantiâ decessisset, necnon si ex illius usu morborum, aliqui insanabilem, tam prodigiosæ curationes, quales Ariostus deprædicat, nostrâ hac ætate non observentur. Haud sum nescius, cum quid novi in rerum naturâ emergit, ad rei novitatem magnum fieri hominum confluum, ac non multò post id quod summæ fuerat admirationi despiciatui esse: magno tamen honore, & existimatione ad longum tempus fluxisse hos Fontes ex superiùs memoratis Scriptoribus satis perspectum est. Profectò cum primùm hi Fontes Mundo innovere, unde quaque tanquam ad rem Sacram tum sanos, tum ægros magnâ frequentia confluxisse censendum est, cum eò loci, & Scorta, & Aleatores, &

Am-

Ambubajarum collegia concederent ad lucra captanda , ut ex postremis Ario-sti observationibus habetur; inibi quo-que hospitium aliquid fuisse idem Au-ctor refert, cum nostro hoc ævvo locus prorsus inhospitus sit , imò ipsa solitu-dinis sedes.

Demus itaque Oleosum hunc lati-cem à prisca sui bonitate paululùm de-scivisse , non idè tamen despectui es-se debet, neque à foro Medico a legan-dus; ego quidem in nervorum diſten-tionibus, in Arthriticis doloribus citrà inflammationem illius vim delenifi-cam expertus sum ; in Hystericis affe-ctibus , non solum illinitione adhibi-tus , sed per os quoq; ad guttas aliquot, ut Oleum Succini, in aquâ appropriatâ exhibitus mirificè confert , sic in Pue-rorum lumbricis , in Ulceribus in-ve-teratis egregiam operam præstitisse non semel observavi; in affectibus por-rò cutaneis , & siccâ scabie maximè conferre , imo divinum prope reme-dium esse , non solum Petroleum, sed Scrobi Aquam , ac coenum ipsum , pro comperto habeo. Tribus ab hinc annis Vir nobilis in hac Civitate fædâ Scabie ad longum tempus laborabat,

quæ

quæ tam altas radices egerat, ut generosiora remedia eluderet, Patiente ad cachexiam sensim delabente. Suasor fui, ut pro Balneo aquâ illâ uteretur parvi Fluenti quod Petrolei Fontes lambit, & hoc solo remedio aliquoties repetito fœdam hanc pestem eliminavit. Hoc exemplo monstrante viam multos Scabiosos, & Elephanticos ad Fluentum illud, velut ad nostrum Jordanem alegavi, nec sine fausto evenitu. Multa alia quoque beneficia præstaturum tum Oleum, tum aquam, in quâ innatât, ac eam quæ Fontes delibat dum prætergreditur, putarem, si attentioni studio Medentes ad frequentiora experimenta captanda animum adverterent. At nisi ad Pharmacopolia Medicæ formulæ ex mille adversis rebus concinnatæ, excogitatâ compositione luxuriæ, ut de Theriacâ scripsit Plinius, præscribantur, nihil actum videtur, quasi in Pyxidibus illis hospitetur Sanitas, de quibus primum illud verè dici possit: *Aliud in pyxide, aliud in titulo.* Æternâ equidem laude dignos Professores Patavinos semper prædicabo, ut qui Balneorum Aponitanorum antiquam dignitatem far-

sartam tectā servarint qualem habebant prisca sestēporibus, ut etiam num velut de iis Claudianus cecinit , dici possint .

---- *commune medentum*

Auxiliū, presens Numen, inempta salus.

Dum varios Scriptores hac de re evoluerem , ac fortè occurseret Jacobi Bontii Opus de Hist. Nat. & Medicinā Indiae Orientalis multo magis incuriat nostræ irasci mihi necessum fuit . Describit hic Auctor l. 2. cap. p. Oleum quoddam quod nomine Olei Petrar ab Indigenis appellari ait nostro valde cōsimile, ut quod è rupibus emanet, & in subjecta flumina præceps cadat : hæc autem sunt illius verba . *Hoc Oleum,* ait ille , à Barbaris in tanto pretio babetur , ut Rex Acbinensis , qui potentissimus est bijus Insulæ Tyrannus , sub capitali pena istud euebi inde probibeat , it aut incolae nocte intempesta , si quæ nostra , aut Anglorum navis eorum littoribus adpellat ad nos istud furtim deferant . *Hoc Oleum* partibus affectis illitum miraculi instare geros confortatur . Odore porrè est gravi , non tamen fastidioso . En quomodo Oleum illud nostro affine est tum substantiā , tum virtutib⁹ , tum natali ipso ; non tan-

canti tamen apud nos Petroleum nostrum est, adeò nobis sordent munera, quæ tam liberali manu Parens Naturæ dispensarat; ac forsitan ob talem contemptum non tam uberem Olei copiā profundū amplius hi Fontes, ut olim, centum ab hinc annis, cùm Baccius l. 5, de Thermis referat Scaturigines istas aliàs feraces fuisse 40. librarum singulis diebus, suo verò tempore ad summum non excedere octo libras, nostrâ verò ætate sex libræ bis in hebdomadâ vix impetrantur; quare unà cum Job. c. 29. tempus illud memorare libeat. *Quando Petra fundebat nobis rivos Olei.*

Herbam quandam ab Incolis Fumanam dictam sub ipsum Opusculi initium describit Ariostus, cuius generis tales se nusquam vidisse ait, eamque ad ripæ declivis initium subcresce-re, hortulano tithe malo similem; totâ quâ potui diligentia Plantam hanc perquisivi, ac nescius an Planta hæc inter Vernales, an Æstivas, vel Autumnales recensenda esset, hoc ipso Anno pluries M. Gibbium adivi, & rupem totam per vestigavi, ad illius verticem per Callem quēdam, quem passo strettio appellant, prorependo, ast Oleum, &

Operam, ut dici solet, perdidit. Profecto non semel me penituit, dum ob vilis Plantulae in aginem per loca tam prærupta, quibus ut me expedire possem, *Lo più senza la mano non si spedire;* ut ait Poeta Florentinus, peragrarem, quasi Botanicam Rempublicam magno thesauro auctiore facturus esset. Si res ex yoto successisset.

Risum vix tenebant Amici, qui mecum ad invisendos Petrolei Fontes venerant, dum è Vallis fundo me perclivosum supercilium reptantem adspetabant, & quod nunquam videram perquirerentem. Tu equidem, Vir Dotissime, conatus meos non risisses, quem scio nulli labore, & peregrinationi pepercisse ad exóticas Platas perscrutandas, ut Patavinum Hortum, cui præsides, ditare posses, quod magnâ nominis tui celebritate jam præstissimi. Nullam igitur herbam Fumaram, quæ notis respondeat ab Ariosteo descriptis mihi reperire concessum fuit. Herbam enim illam nullum odorem spirare ait Ariostus, neque nivis vanum, & insipidum saporem degustantibus preberet, ac si fatua esset materia; omnes vero Plantas, quæ in Vallis fundo, & non adced

sed longè ab ipsis Fontibus Fumanæ aliquam effigiem referentes occurrabant sapore amaricanti præditas inventi, & aromaticum odorem redolentes. In Actis Haffniensibus Vol. 5. p. m. 103. Herbæ Fumanæ mentionem factam invenio, nam D. Arnoldus Syen Cæberrimus Botanicus Leydensis in Epistolâ ad Gasp. Bartholinum Tho. filium Fumanam herbam ad Cisti speciem refert, ac Ariosti meminit insipidum saporem illi adscribentis; subdit tamen illum non satis accurate hujus Plantæ attributa exposuisse; quare insignis ille Botanicus & ipse dubius hæret quid de hac Plantâ statuendum sit, ut ex ejusdem Epistolâ satis constat. D. Lucas Scroekius Academizæ Cesareo- Leopoldinæ Præses dignissimus Iconem herbæ Fumanæ per Epistolam ad me transmisit, quem ajebat in Bibliothecâ Jo: Rhodii repertum fuisse, mihique hoc omnis imponebat, ut veraculam hanc Plantam per vestigarem, & Botanicos de hac redubios sollicitudine absolverem, cuius rei me compotem esse nequivisse sum in opere doleo. D. Agnellus Medicus Saxolensis Vir astatis satis proiectæ mihi retu-

lit recordari se olim à Patavino Medico Botanicum huc missum fuisse ad Fumanam herbam perquirendam, quare Jo: Rhodium Patavii tunc commorantem credere licet ipsum fuisse qui miserit ad Plantam hanc perscrutandam, ut qui Opusculum M.S. in hisce Regionibus forsan repertum infuis Scriniis servaret, quod postea Typis Haffniensibus imprimendum tradidit D. Jacobæus Regius Professor. Nullam ergo Plantam, quæ Fumanæ ab Ariosto descriptæ propior sit reperiire datum est quam eam quam ad Temisi, ac Hypocistidos speciem judicasti. Fumanam igitur herbam, sive Plantam imaginariam esse arbitrari licet, vel fato quodam, ut ejusdem nomen portendit, sumi ad instar evanuisse.

Antequam claudam Epistolam aliqua etiam de Petroleo Montis Festini perstringam; non unicâ enim Scaturigine hujus admirandi liquoris gaudet Mutinensis Ager, aliam siquidem habet longè præstantiorem altius aseeniendo versus Appenninum, propè Oppidum quod Monfestinum dicitur. Solitus autem Montis Gibii apud Scriptores fit mentio, Montis vero Festini no-

men

mem penè ignotum est, caruit quia *Vates sacro*. Hujus Statu originis longè diversa conditio est ab alterā superius descriptā, hæc enim in profundis Terræ Visceribus conclusa est; in parva igitur planicie totâ herbescente prati ad instar præalti putoe fodinuntur ad uinas. circiter, ubi in imo è dura Silice, liquor emittat cum aliquā portione aquæ, interdum etiam sincerus, & eximius candoris, quo à Petrolo M. Gibii distinguitur, quod rufum est; ab aquâ verò facile separatur, in quâ innatat. Ibi Centenos Puteas visere est, sed iam effectos, quos annis in undos, vel trecentos effudit. Hoc hos Puteos periductarium functionem Operarii defecundunt ad colligendam Retroleum, quod Optis illis molesum est ob fumifam exhalationem que illis adeo infestat, ac præsertim ubi primum liquor emanare cœperit, ut interdum exanimentur, ac nonnullos etiam perire dicant; sicut autem arctati sibi spiritum, & in auribus acutissimum doloris sensum percipere, quasi stylo perforentur.

Inter hos Puteos varie Scrobes occurruunt, in quibus Aquæ ad soli superficiem visur, que semper ebullit, non

sacra aqua famosi Balnei Viterbæsis, quod dicitur il *Balneum*, actu tam
en frigida est, saporemq; falsum præ-
fert, ac Petrolei odore sedolet; aliquem
usum medicum habere probabile est,
ac præsertim ad cutaneos affectus, ve-
luti aqua parvi Fluëti apud Scætis
gines Montis Gibi superius memora-
tam, de quare consulenda effet cope-
riæ.

Ab horum Putocorum Custode fei-
scitatus sum illorum originem, &c unde
somniariet Venaria Petrolei tam in
profundo latet, qui respödit sibi tem-
pus ignotum quo primus Muadon
notuerat, odorem autem, quem locis
ille expirat latecte non Venam sufficit as-
se; hanc erga hunc uer fagacibus, ac
naturis Indigenis suos fuit, ut Pu-
teos foderent, sicque etiam nunc ubi
odor prope solum fortius spirat novos
Putos effodiunt. Quilibet hebdoma-
da 20. libras plus, minus Petrolei è Pa-
teis istis obtinet; illis autem talis est
punitas, & candor, ut in aliis rei mix-
tione foedari possit, qua in cutique expon-
tem affundas perstat illius candor idæ-
sus; sic autem respicit cujusfeunq; reconsi-
stibut virginatis hinc latec, ut nullor-

modo

modo ab Agyrta adulterari possit; omnes enim liquores supereminet. Videntur quidem cum spiritu Vini rectificatissimo permisceri, sed si Vini spiritus cum tantillo Croci coloratus reddatur, apparet distinctio, Petroleo supernatante.

Clariss. Jacobaeus ut ex ilius Epistola ad Lectorem Opusculo Ariosti prefixa, natum est Petroleum ad Naphthan, & Suocini naturam referens, ait per acetum leni distillatione magna quod restat in fundo vino electricam paleas attractando possidere; experimentum addit, ministrum Petroleum cum spiritu nitri percoctum abire in crassatum quoddam fragile, & opacum. Chemicum existens quoque instituit Schroderus l. 3. cap. 32. Petroleum rectificando in Capellâ vacuâ, quo pacto ait obtineri Spiritum limpidissimum.

Distillationem ergo quoque instictam ac liquor exivit, cui aliquid majoris perspicuitatis accessit, sed non parum nativo odoris decessit, exiguo magnate flavi coloris in fundo relicto; Petrolificum destillatum igne accensum flamnam quidem minus fuliginosam, sed magis languidam etiore visum est; quadrum

re

se Petroleo; Montis Festini saltenti, nihil perfectionis per destillationem accedere facile crediderim, cum à Naturā, viribus Arti non datis, satis elaboratum videatur; fragmenta laterum ignitorum in Petroleum conserci, ut ex illis Petroleum laterinum elicerem; li- quorē rufū mobitione, quī nihil ferè genitio odoris referret, hujusmodi occa- fione expertus sūc in igniti lateres plus aquæ abforberent quam Petrolei, ac facto per exactissimam Bilancem exa- mine, plus aquæ quam Petrolei bibisse compertum est. Destillatio quoque facta ex aquas portionibus Aquæ for- tis, &c. Petrolei; indiscriminatim visa sunt ascendere Petroleum, & Aqua fortis, in Recipiente tamen ad invicem separabantur, innatante Petroleo, ac immutato non parum illius tum colo- re, tum sapore, quare Olii Amygdal. am- lidolem referebat; magma in fundo collectum est atricoloris ad instar pi- em, in quo nihil Electrici comprehendi- l. In hac destillatione multum Petrolei absumptum est, actota forè Aqua for- tis recuperata est. Cūt in nullo magis affectu, quam in Puerorum Lan- bricis apud Nostrates familiaris sit Pe- tro-

trolei usus , aliquot terrestres Lumbri-
cos satis vivaces in Vas Petroleo plenū
conjeci , ac in iis multas contorsiones
obſervavi, vixere tamen ad horæ circi-
ter quadrantem, ubi in Vitrioli ſpiritu
optimo, temporis ferè momento, extin-
cti ſunt.

Descendendo ab his Puteis Mutinā
versus , ad 14. paſſuum millia , locus
quidam occurrit apud Indigenas ſatis
famous, quem appellant *le Bombe*, in
medio Craterem habet insignis am-
plitudinis, qui continuò materiam bi-
tuminosam eructat Petrolei odorem
referentem, interdum autem tantocū
ſtrepitū id quod retinet in Ventre con-
clusum rejectat, ut Bombardarum,
unde nomen traxit ſonitum æmule-
tur . In hiſce locis totâ quâ potui in-
dagine obſervavi num Planta aliqua
exotica hofpitaretur, ac præcipue Fu-
manā Herba, nihilque notatu dignum
reperire datum eſt , quam Narciflos
ſuavissimum odorem præ cœteris ex-
pirantes.

Hæc habui quæ de Motinensis Agri
Petroleo, ac de Herbâ Fumanâ ad Te
ſcriberem, Vir Doctissime. Ceterū
ſi pro Epistolâ Libellum conſcripsiffe

vifus fuero , prolixitati meæ patroci-
nium à Te nec exposco , nec expecto ;
eorum enim , quæ legentis palato arri-
deant ; (qualia isthèc Tibi fore nō igno-
rabam) nunquam prolixæ est ennarra-
tio Vale Patavini Athenei Ornamen-
tum , mihique ut cœpisti favere , perge .

Illiñi , & Celeberrimi Nominis Tui

Mutinæ die 15; Junii 1698.

Cultor Studioſissimus.
Bernardinus Ramazzini.

Demandato Reverendissimi Patris Inquisitoris Mutinensis vidi libellum Francisci Ariosti de Petroleo Agri Mutinensis, & Epistolam, quam illi attexit Bernardinus Ramazzinus, nihilque in iis inveni, quod egregiae utilitatis, & elegantie plenum non sit, ideoque typis dignissimum.

Mutina 18. Januarii 1698.

Joannes Baptista Davinius.

¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶

Stante Attestatione predicta

IMPRIMATUR,

F. Vincentius Maria Ferrerius Inquisitor Generalis Mutinæ.

¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶

VIDIT

Nicolaus de Sanctis.

Bayerische
Staatsbibliothek
München